

Sprawozdanie z wykonania „Krajowego planu działań przeciwko handlowi ludźmi na lata 2013-2015”

Data przyjęcia sprawozdania: 26 lutego 2016 roku

20 maja 2013 r. Rada Ministrów przyjęła „Krajowy plan działań przeciwko handlowi ludźmi na lata 2013-2015” (dalej: KPD). To kolejny z następujących po sobie dokumentów, określających zadania z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce, realizowanych począwszy od września 2003 r.

Celem głównym Planu jest stworzenie warunków, koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i wsparcia ofiar tego przestępstwa.

Z kolei do celów szczegółowych Planu należą:

- upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska, szczególnie w tzw. grupach ryzyka;
- wzbogacenie oferty i podniesienie standardu działań, służących wsparciu ofiar handlu ludźmi (w tym dzieci – ofiar handlu ludźmi);
- poprawa skuteczności działań instytucji odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi poprzez doskonalenie narzędzi prawnych, struktur oraz wdrażanie najlepszych praktyk;
- podniesienie kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji, zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i wsparcie ofiar tego przestępstwa;
- pogłębienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi i efektywności podejmowanych działań;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej.

Zadania dla każdej z ww. kategorii zostały uszczegółowione w tekście Planu.

Niniejsze sprawozdanie, dotyczące realizacji działań, zaplanowanych w KPD zostało opracowane w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (i Administracji) w oparciu o informacje własne, a także przekazane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo (Rodziny), Pracy i Polityki Społecznej, Komendę Główną Policji, Komendę Główną Straży Granicznej, Urząd ds. Cudzoziemców, Prokuraturę Generalną, Biuro Pełnomocnika do Spraw Równego Traktowania, Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Międzynarodową Organizację ds. Migracji – IOM, Fundację przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada, Stowarzyszenie Po-Moc dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej, Fundację Dzieci Niczyje, Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć.

Celem zapewnienia czytelności i przejrzystości Sprawozdania jego układ odwołuje się do systematyki zastosowanej w „Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015”.

Ponadto, sprawozdanie zawiera:

- informację o zrealizowanych działaniach, dotyczących problematyki handlu ludźmi ale nieobjętych Krajowym Planem;
- listę projektów, finansowanych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach programu „Schengen i sprawy wewnętrzne. Współpraca w obszarze Schengen i walka z przestępczością zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych”, przewidzianych do realizacji w 2015 r.

Część I. Działania prewencyjne

1. Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi.

16.10.2014r. w Komendzie Głównej Straży Granicznej odbył się wykład, traktujący o znamionach handlu ludźmi, prezentujący praktyczne aspekty zwalczania i zapobiegania temu procederowi z udziałem 43 osób.

17.10.2014r. z okazji VIII Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi, odbyła się – obszernie relacjonowana w mediach elektronicznych - konferencja prasowa gen. insp. Marka Działoszyńskiego, Komendanta Głównego Policji z udziałem Pani Ireny Dawid-Olczyk z Fundacji przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada. Podkreślono wagę problemu i konieczność informacji i edukacji nt. handlu ludźmi. Poinformowano o uruchomieniu specjalnej policyjnej linii telefonicznej dla ofiar i świadków handlu ludźmi.

17.10.2014r. Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada zorganizowała Dzień Otwarty, w którym uczestniczyli m.in. przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Sprawiedliwości, Komendy Głównej Straży Granicznej, Komendy Głównej Policji, prokuratury, placówek oświatowych oraz organizacji pozarządowych. Fundacja La Strada zaprezentowała plany oraz bieżące działania z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi, jak również system wsparcia i pomocy prawnej dla ofiar tego procederu. Spotkanie zakończył pokaz filmu „Niewolnicy XXI wieku” i dyskusja.

19.10.2015r. La Strada Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu zorganizowała konferencję "Sieci Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi praktyka niemiecka i ukraińska oraz aktualna sytuacja w Polsce".

17.10.2014r., 18.10.2015r. Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej organizowało akcje informacyjno – modlitewne w całej Polsce, w ramach „BAKHITA – ogólnopolskiej zakonnej sieci wsparcia dla ofiar handlu ludźmi i przymuszonej prostytucji”. (więcej w p. 1.3).

Przedstawiciele Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w związku z obchodami Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi, gościli w audycji "Przed hejnałem" Radia Kraków, która w całości była poświęcona tematowi handlu ludźmi.

Natomiast, 16.10.2015r. Departament Polityki Migracyjnej MSWiA zorganizował briefing prasowy, będącą jednocześnie prezentacją wyników badań „Społeczna świadomość zagrożeń związanych z handlem ludźmi i podejmowaniem pracy za granicą 2015. Raport z badań”, realizowanych w ramach projektu „Improving Poland’s capacity to prevent trafficking in human beings” współfinansowanego ze środków funduszy norweskich z udziałem przedstawicieli Rady Europy, Grupy Roboczej międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi oraz dziennikarzy.

1.1. Organizowanie przeglądów filmów nt. handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i samorządami lokalnymi

Termin realizacji: październik 2013, 2014, 2015 r.

W oparciu o doświadczenia płynące z realizacji międzynarodowego festiwalu filmów nt. handlu ludźmi „18/18”- 18 Human Stories on 18 October 2012: Film Festival on Occasion of the Sixth European Anti-Trafficking Day, który odbył się w Warszawie w dniach 16-18.10.2012 r. zaplanowano organizację przeglądów filmów poświęconych problematyce handlu ludźmi w wybranych miastach na terenie kraju.

Przeгляд filmów odbył się we wrześniu i październiku 2013 r. i objął zasięgiem województwa małopolskie, opolskie i śląskie. W ramach przeglądu w kinach w Nowym Sączu, Krakowie, Częstochowie, Kędzierzynie-Koźlu i Dąbrowie Górniczej wyświetlono filmy pt. „Krew w Twoim telefonie”, „Polak potrzebny od zaraz” i „Przypadek robotników leśnych”. Tematem przewodnim przeglądu był problem pracy przymusowej. Pokazom towarzyszyły lekcje dla młodzieży i stoisko informacyjne.

W 2014 r. MSW zrealizowało zakup licencji, na filmy (po 16 pokazów każdego z nich):

- „Polak potrzebny od zaraz”,
- „Chiny w kolorze blue”,
- „Slumdog. Milioner z ulicy”.

Filmy były w 2015 r. wyświetlane przy okazji większych spotkań, konferencji i posiedzeń – np. 21.04.2015 r. na spotkaniu inaugurującym projekt „Improved national cooperation structures to prevent trafficking in human beings”, wyświetlono film „Chiny w kolorze Blue”, a następnie odbyła się dyskusja. Ponadto, wyświetlono ww. filmy: „Polak potrzebny od zaraz” – 8 razy, „Slumdog. Milioner z ulicy” – 1 raz, „Chiny w kolorze blue” – 3 razy.

Natomiast, w ramach 9. Spotkań z Filmem Górskim, Fundacja Dzieci Niczyje zorganizowała w 2013 r. w Kinie Sokół w Zakopanem pokaz filmu „Przypadek robotników leśnych” połączony z prelekcją dla młodzieży z udziałem wydziału prewencji Komendy Powiatowej Policji. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pokryło koszt projekcji filmu. Realizacja przeglądu filmów odbyła się we współpracy z Filmoteką Narodową, oraz Siecią Kin Studyjnych i Lokalnych.

Z kolei Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć promowało w kinie „Agrafka” w Krakowie materiały na temat handlu ludźmi, w tym m.in. „Raport o zjawisku handlu ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców”. W przeglądzie wzięło udział ponad 1.300 osób, w szczególności uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

W 2015 r., Stowarzyszenie Po-MOC zorganizowało pokaz filmu „Nefariusz. Handlarz dusz” wraz z prelekcjami i dyskusjami nt. handlu ludźmi w kinie Światowid w Katowicach, w którym wzięło udział ok. 200 osób. Film ten był tłem do kolejnych 8 spotkań, organizowanych przez Stowarzyszenie.

1.2 Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej

Odpowiedzialni za realizację: szkoły Policji i Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: październik 2013, 2014, 2015 r.

W związku z obchodami VII Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi 18 października, w szkołach policyjnych i Straży Granicznej odbywają się dodatkowe szkolenia, wykłady, spotkania, pokazy filmów, wystawy i inne działania informacyjne, mające na celu poszerzenie wiedzy słuchaczy i studentów na temat zjawiska handlu ludźmi. Wszystkie szkoły na swoich stronach internetowych zamieściły informacje o obchodach ww. dnia i plakaty na terenie placówek.

Corocznie Dzień Przeciwko Handlowi Ludźmi obchodzony jest w:

- w Szkole Policji w Pile – wykłady z panelami dyskusyjnymi, dystrybucja materiałów, plakaty, projekcje filmów;
- w Szkole Policji w Słupsku - uroczyste apele, szkolenia dla kadry dydaktycznej i słuchaczy;
- w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie – specjalne zajęcia ze słuchaczami i studentami, seminaria naukowe, wystawy publikacji dot. problematyki walki z handlem ludźmi;
- w Szkole Policji w Katowicach - uroczyste apele, dystrybucja materiałów informacyjnych i ulotek;
- w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie - specjalne wykłady, projekcje filmów, punkt konsultacyjny z informacjami nt. handlu ludźmi, plakaty, informacje na stronie internetowej szkoły, dystrybucja ulotek;
- w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie - specjalne zajęcia dla słuchaczy szkolenia podoficerskiego i Szkoły Chorążych;
- w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie - wykłady dla słuchaczy.

Wszystkie szkoły na swoich stronach internetowych zamieściły informacje o obchodach ww. dnia i plakaty na terenie placówek.

1.3. Zorganizowanie wydarzeń (np. happeningów) promujących problematykę handlu ludźmi skierowanych do ogółu społeczeństwa.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i samorządami lokalnymi

Termin realizacji: październik 2014, 2015 r.

W ramach działalności członków wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi organizowano wydarzenia, zwiększające wiedzę o problematyce handlu ludźmi - działania te miały charakter lokalny np. happening z udziałem młodzieży w Człuchowie, dystrybucja materiałów na dworcach w Olsztynie, pantomima w Katowicach.

Ponadto, 18.10.2015 r. odbył się w Słupsku „Bieg ku świadomości handlu ludźmi”, objęty patronatem honorowym Ministra Spraw Wewnętrznych, którego współorganizatorem były Słupskie Towarzystwo Osób Pozytywnie Aktywnych STOPA, Fundacja La Strada.

Fundacja La Strada zorganizowała w październiku i listopadzie 2015r. wystawę „La Strada – Varsovia”. Wystawa przedstawiająca dwudziestoletnią działalność Fundacji na rzecz zwalczania handlu ludźmi” prezentowana była w Galerii W-Z oraz w teatrze Druga Strefa w Warszawie.

Organizacje pozarządowe, zaangażowane w tematykę przeciwdziałania handlowi ludźmi organizowały własne aktywności, przy okazji większych wydarzeń dla młodzieży – np. stoisko Fundacji La Strada podczas Przystanku Woodstock, czy namiot informacyjny Stowarzyszenia Edukacji Społecznej i Prawnej „Ius et Ratio” na Festiwalu Open'er.

17.10.2014 r. i 18.10.2015 r. Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej organizowało akcje informacyjno – modlitewne w całej Polsce, w ramach „BAKHITA – ogólnopolskiej zakonnej sieci wsparcia dla ofiar handlu ludźmi i przymuszonej prostytucji”. W dużych miastach Polski, m.in. Warszawie, Katowicach, Lublinie, Zamościu, Wrocławiu, Przemysłu odbyła się kampania na rzecz Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi. Kampania pod hasłem „Położmy kres współczesnemu niewolnictwu” została zwieńczona modlitwą o zaprzestanie handlu ludźmi oraz w intencji wszystkich osób, które padły ofiarą niesprawiedliwości, oszustwa i są w różny sposób wykorzystywane.

2. Kampania informacyjna, dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej, skierowana do osób udających się w poszukiwaniu pracy do krajów UE.

Zadania, przewidziane do realizacji w tym punkcie zostały zrealizowane w 2013r. Jednak, z uwagi na fakt ciągłej aktualności problemu są one kontynuowane.

DZIAŁANIA PREWENCYJNE KWP OLSZTYN

2.07.2015 r., w ramach realizowanego w Olsztynie projektu prewencyjnego, policjanci z Wydziału Prewencji na terenie olsztyńskich dworców: kolejowego i autobusowego, przekazywali turystom, osobom podróżującym i wyjeżdżającym do pracy w celach zarobkowych autorskie ulotki informacyjne. Kampanię informacyjną poprzedziło nawiązanie współpracy z przedstawicielami Polskich Kolei Państwowych z gdańskiego oddziału i Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej w Olsztynie.

Ponadto, Komenda Miejska Policji w Olsztynie, poza rozwieszeniem plakatów na olsztyńskich dworcach (w lipcu 2015 r.) i przekazaniem ich do zainteresowanych instytucji, nawiązała współpracę z Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym w Olsztynie oraz firmą AutoBOX, dzięki czemu od II połowy października, przez około dwa miesiące w autobusach komunikacji miejskiej zamontowanych zostało 100 autorskich plakatów informacyjnych dla osób wyjeżdżających do pracy za granicę.

Porady dotyczące bezpieczeństwa dla osób wyjeżdżających do pracy za granicę dostępne są na stronie olsztyńskiej Komendy pod adresem: <http://www.olsztyn.policja.gov.pl/o02/policja-radzi/planujesz-podroz-pamiet/3987,Planujesz-podroz-pamietaj.html>

W ramach projektu, a także dzięki porozumieniu zawartemu pomiędzy policją holenderską a Komendą Główną Policji oraz przy wsparciu Starostwa Powiatowego w Olsztynie i Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie w dniach 09 i 10.06. oraz 12.10.2015 r. w Olsztynie i powiecie olsztyńskim gościli obywatele Holandii: policjantka oraz przedstawicielka organizacji pozarządowej FairWork, które opowiadały o zagrożeniach i niebezpieczeństwach czyhających na osoby decydujące się na migrację zarobkową do Holandii.

Dzięki współpracy, nawiązanej z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Olsztynie, w październiku Komenda Miejska Policji w Olsztynie brała udział w VII Ogólnopolskim Tygodniu Kariery na Warmii i Mazurach. W lokalnej prasie, telewizji, radio, w Internecie, a także na stronie internetowej jednostki Policji publikowane i emitowane były informacje o realizowanych przedsięwzięciach, a także pojawiały się porady prewencyjne opracowane przez policjantów, a skierowane do osób wyjeżdżających do pracy za granicę.

BEZPIECZNA PRACA W WAKACJE

Od 2014 r. realizowana jest kampania „Bezpieczna praca w wakacje”, której celem jest zwrócenie uwagi na zjawisko współczesnego niewolnictwa i handlu ludźmi. Projekt jest realizowany przez Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej we współpracy z agencją zatrudnienia ATERIMA MED z Grupy ATERIMA oraz Stowarzyszeniem Inicjatywa Mobilności Pracy.

Na stronie projektu www.bezpieczny-wyjazd.eu można znaleźć m.in.:

- Przewodnik „Nie bądź ofiarą” z przydatnymi informacjami nt. bezpiecznej pracy za granicą w wakacje, wskazówki jak rozpoznać podejrzanego ogłoszenie, nieuczciwego pracodawcę oraz gdzie szukać pomocy w sytuacji zagrożenia.
- Quiz, który w humorystycznej formie porusza temat współczesnego niewolnictwa.
- Infografiki i materiały nt. handlu ludźmi, bezpieczeństwa pracy i zagrożeń w pracy wakacyjnej.
- Poradnik „Bezpieczna praca za granicą”, z kompleksowymi wskazówkami i poradami o pracy poza Polską, gdzie zwrócić się o pomoc w razie niebezpieczeństwa. Poradnik dostępny jest w formie elektronicznej oraz drukowanej, wysyłanej pocztą bezpłatnie.
- *Case book* dla pracowników różnych agencji zatrudnienia, opisujący przykładowe sytuacje zw. z rozpoznawaniem procederu handlu ludźmi i algorytm postępowania. Jego dystrybucja planowana jest na 2016 r.

Ponadto, Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej realizowało wiele prewencyjnych spotkań pod hasłem

- „Bezpieczna praca za granicą. Uważaj na handel ludźmi” w 2014 r. dla 3005 osób;
- „Przeciwdziałanie handlowi ludźmi – bezpieczna praca” w 2015 r. dla 1500 osób w parafiach i 525 osób w szkołach.

BĄDŹ PRZYGOTOWANY ZANIM WYJEDZIESZ

Jest to projekt realizowany przez Ambasadę Królestwa Niderlandów w Warszawie, we współpracy z Fundacją La Strada i powiatowymi urzędami pracy. Ma na celu podniesienie świadomości

migrantów zarobkowych odnośnie ich praw i obowiązków na holenderskim rynku pracy. W ramach tego projektu, odbywają się spotkania informacyjne, a także:

- Powstał film „Przygotuj się zanim wyjedziesz” – skierowany do migrantów zarobkowych, w którym Polacy, pracujący w Holandii i eksperci, udzielający wsparcia migrantom przedstawiają szereg dobrych rad i osobistych doświadczeń. Film przygotowany przez Ambasadę jest dostępny w dwóch wersjach – jako trailer i w wersji pełnej (15-minutowej), w obu wersjach językowych (polskiej i angielskiej).
- Uruchomiono portal Holandia.pl, który został stworzony przy współpracy ekspertów i osób zawodowo zajmujących się tematyką bezpiecznej pracy, zarówno z Polski, jak i z Holandii. Można na nim znaleźć wiele praktycznych porad, zarówno nt holenderskiego prawa pracy, jak również życia codziennego.

2.1. Przygotowanie filmu prewencyjnego, do wykorzystania w ramach działań urzędów pracy i innych instytucji i organizacji.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2013 r.

W 2013 r. powstał film informujący o zagrożeniach, związanych z migracją zarobkową. Film przygotowano w dwóch wersjach. Pierwsza z nich przedstawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa w formie animowanych plansz. Druga wersja, której towarzyszą tablice informujące o zasadach bezpieczeństwa, ukazuje historię ofiary handlu ludźmi zmuszanej do pracy przymusowej i popełniania przestępstw.

Film został przekazany do powiatowych urzędów pracy na terenie kraju, oraz został opublikowany na stronie www.handelludzi.eu. Ponadto, jest dystrybuowany na, przygotowanych i dystrybuowanych przez MSWiA, płytach DVD.

2.2. Aktualizacja „kompasu podróznego – przewodnika dla osób wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy” – publikacja elektroniczna do wykorzystania przez zainteresowane instytucje.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013r.

W 2013 r. przygotowano założenia przewodnika dla osób wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy. Z kolei w 2014 r. uruchomiono wspomniany moduł na stronie portalu <http://handelludzi.eu/hl/multimedia-1/materialy-informacyjne/6564,Nie-daj-sie-sprzedac-pracuj-bezpiecznie-za-granica.html>

3. Działania informacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa.

W 2013 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przygotowało 15 000 płyt DVD zawierających informacje, dane, statystyki, materiały edukacyjne dla nauczycieli, w tym także scenariusze zajęć i materiały multimedialne. Natomiast, w 2015r. zaktualizowano materiał i przygotowano 18 000 płyt DVD, uzupełnionych m.in. o poradnik dotyczący bezpiecznych wyjazdów, dodatkowe filmy i scenariusze zajęć.

Ponadto, w grudniu 2014 r. Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW zakończył proces przygotowywania i aktualizacji materiałów informacyjnych, poświęconych handlowi ludźmi. Wydrukowano 10 000 egzemplarzy 36-stronicowych broszur, poświęconych zjawisku handlu ludźmi w Polsce 5 000 plakatów, 10 000 zakładek do książek oraz 20 000 ulotek dla młodzieży informujących o zagrożeniu zjawiskiem handlu ludźmi.

W czerwcu 2015 r. MSWiA przygotowało poradnik dla młodzieży planującej wyjazd za granicę, który umieszczony został na stronie www.handelludźmi.eu. W ramach poradnika stworzona została lista kontaktowa organizacji udzielających pomocy ofiarom handlu ludźmi w państwach UE. Do materiałów włączony został również komiks edukacyjny dotyczący handlu ludźmi oraz krótki quiz. MSWiA przygotowało bannery informujące o akcji, które szkoły mogły umieścić na swoich stronach internetowych razem z linkiem do strony www.handelludźmi.eu. Informacja o akcji została przekazana do szkół za pośrednictwem MEN.

W 2015 r. funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie prowadzili działania w ramach autorskiego projektu dot. przeciwdziałania handlowi ludźmi opracowanego w Wydziale Prewencji KMP. Projekt dofinansowany został w kwocie 9 700 zł z funduszy ówczesnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Główne cele projektu to:

- upowszechnienie wiedzy na temat zjawiska w szczególności w tzw. grupach ryzyka;
- podniesienie kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi;
- pogłębienie wiedzy na temat zjawiska handlu ludźmi i efektywności podejmowanych działań.

W ramach projektu w 2015 r. zaprojektowano, opracowano i zlecono do druku materiały edukacyjne – plakaty, ulotki i poradniki w formie broszur. Z funduszy przeznaczonych na realizację programu powstało łącznie:

- 1 000 sztuk plakatów (w formacie A2, A3 i A4);
- 6 500 sztuk ulotek;
- 2 400 sztuk broszur.

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji oraz Komendą Miejską Policji w Olsztynie, zorganizował konferencję „Planuj karierę i pracuj bezpiecznie”, inaugurującą „Ogólnopolski Tydzień Kariery na Warmii i Mazurach”. W ramach konferencji odbyły się wystąpienia ekspertów w obszarze przeciwdziałania handlowi ludźmi, w tym funkcjonariuszy polskiej i holenderskiej policji, przedstawiciela Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSW i przedstawicielki Europejskich Publicznych Służb Zatrudnienia (EURES). Uczestnikami konferencji byli doradcy zawodowi, pośrednicy pracy, nauczyciele i wychowawcy szkół i placówek wychowawczych,

realizujący zadania związane z poradnictwem zawodowym, dyrektorzy urzędów pracy i szkół, przedstawiciele instytucji rynku pracy oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i studenci – w sumie 370 osób. W trakcie konferencji emitowany były filmy edukacyjne przygotowane przez MSW i Komisję Europejską.

W okresie maj – grudzień 2015 r. realizowane były spotkania z młodzieżą, studentami, kadrami pedagogicznymi i osobami bezrobotnymi - udział wzięły 2 673 osób.

3.1. Utworzenie i prowadzenie portalu WWW dla profesjonalistów i osób zainteresowanych problemem handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2013 r.

Portal www.handelludzmi.eu został uruchomiony w sierpniu 2013 r. Na stronie, która funkcjonuje w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej, można znaleźć szereg informacji na temat przeciwdziałania zjawisku handlu ludźmi, ochrony i wsparcia ofiar, struktury instytucjonalnej (opisu podmiotów biorących udział w pracach Zespołu międzyresortowego oraz jego Grupy Roboczej).

Ponadto, w serwisie znajduje się obszerna baza wiedzy, zawierająca nie tylko akty prawne regulujące problematykę handlu ludźmi, ale także, statystyki, publikacje, ciekawostki oraz opisy prowadzonych projektów. Portal jest na bieżąco aktualizowany informacjami o nadchodzących i zakończonych wydarzeniach, wydanych raportach, orzeczeniach sądowych w sprawach o handel ludźmi, itd. Portal posiada również swój odpowiednik w serwisie społecznościowym www.facebook.com/handelludzmi, gdzie przekazywane są m.in. najświeższe doniesienia medialne z kraju i ze świata.

W okresie 01.08.2013 - 31.12.2015r. odnotowano łącznie 29 234 wejść unikalnych użytkowników na stronę www.handelludzmi.eu, w 2014r. odnotowano łącznie 165 712, a w 2015r. - 202 970 wejść.

Natomiast liczba „polubień” portalu w serwisie społecznościowym www.facebook.com/handelludzmi, urosła z 92 w styczniu 2014 r. do 456 w grudniu 2015 r.

W ramach działań prewencyjnych przeciwko handlowi ludźmi, Policja w Europejskim Dniu przeciwko Handlowi Ludźmi w 2015 r. uruchomiła telefon zaufania i skrzynkę kontaktową, na którą można zgłaszać wszystkie informacje, które mogą dotyczyć handlu ludźmi.

3.2. Przygotowanie i prezentacja w różnych miastach kraju mobilnej wystawy poświęconej problematyce handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Biurem Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w Warszawie

Termin realizacji: 2014-2015 r.

W wyniku niezależnego od Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSWiA opóźnienia w uruchomieniu projektu finansowanego ze środków Norweskiego

Mechanizmu Finansowego, który przewidywał m.in. przygotowanie i prezentację mobilnej wystawy, poświęconej tematyce handlu ludźmi, zadanie będzie zrealizowane w 2016 r. Pod koniec 2015 r. zostały zainicjowane prace nad przygotowaniem postępowania na realizację wystawy mobilnej.

3.3. Organizacja radiowej kampanii informacyjnej nt. zagrożenia handlem ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014-2015 r.

W 2015 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zorganizowało pierwszą część ogólnopolskiej kampanii uświadamiania w ramach projektu "Poprawa zdolności Polski do walki z handlem ludźmi". Została ona opracowana przy wykorzystaniu wyników badania świadomości zagrożeń, związanych z handlem ludźmi i podejmowaniem pracy za granicą, opublikowanego w październiku 2015 r. Kampania skierowana była do szerokiej grupy i przekazywała ogólne przesłanie, że każdy może stać się ofiarą handlu i każdy może otrzymać pomoc. W grudniu 2015 r. spot emitowany w trzech ogólnopolskich stacjach telewizyjnych i kanałach tematycznych (100 emisji) oraz w ogólnopolskich i ponadregionalnych rozgłośniach radiowych (300 emisji). Druga część kampanii odbędzie się w 2016 r.

3.4. Opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych na temat zjawiska handlu dziećmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi (Fundacja Dzieci Niczyje)

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

W 2013 r. ze środków finansowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wydrukowano 10 000 sztuk scenariusza "Handel dziećmi", przeznaczonego dla nauczycieli pracujących z dziećmi i młodzieżą w wieku 13-18 lat. Scenariusz przekazano do wykorzystania m.in. funkcjonariuszom Policji i Straży Granicznej. Ponadto, dostępny jest na stronie internetowej Fundacji Dzieci Niczyje (FDN) do pobrania wraz z filmem i plakatem "Ty nie masz ceny", które zostały opracowane na potrzeby kampanii "Nie prze-graj!" zrealizowanej przez FDN w 2012 r. przy wsparciu MSW, Fundacji OAK i MEN. Materiały wypracowane w ramach kampanii są wykorzystywane w ciągu roku szkolnego do pracy z młodzieżą.

W 2014 r. Fundacja Dzieci Niczyje wznowiła wydanie broszury "Przeciwdziałanie wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w turystyce" przy współpracy z ECPAT International. Broszura została wydrukowana w 500 egzemplarzach i jest dystrybuowana w ramach szkoleń dla branży turystycznej i uczelni. Jest również dostępna online (www.kodeks.fdn.pl/materialy-0). Wydano także Kwartalnik FDN „Dziecko krzywdzone” (<http://dzieckokrzywdzone.fdn.pl/vol-13-nr-1-wykorzystywanie-seksualne-dzieci>) z artykułem poświęconym problematyce przeciwdziałania komercyjnemu wykorzystywaniu dzieci w kontekście podróży i turystyki.

Ponadto, materiały, przygotowane przez Fundację Dzieci Niczyje są dostępne w Internecie – np. scenariusze zajęć dla dzieci i młodzieży, przeznaczone dla nauczycieli i pedagogów (www.fdn.pl/dla-nauczycieli-i-pedagogow oraz www.edukacja.fdn.pl).

Nowe wersje scenariuszy "Handel ludźmi", "Dowód miłości", "Sponsoring" zostały zamieszczone na płycie DVD z materiałami edukacyjnymi przygotowanej przez MSWiA w grudniu 2015 r. Płyta będzie dystrybuowana w 2016 r. za pośrednictwem m.in wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi i wydziałów prewencji komend wojewódzkich Policji.

3.5. Upowszechnianie informacji na temat zagrożeń związanych z handlem ludźmi w ulotkach i broszurach przygotowanych w ramach realizacji zadań na rzecz rynku pracy.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2013-2015 r.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej od 2012 r. publikuje materiały informacyjne w językach białoruskim, gruzińskim, mołdawskim, rosyjskim i ukraińskim, dotyczące możliwości podejmowania pracy przez obywateli Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Ukrainy, Rosji, oraz od 2014r. Armenii, na zasadach uproszczonych określonych w § 1 pkt 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę.

Celem publikacji tych materiałów jest informowanie cudzoziemców, zamierzających podjąć pracę w Polsce o zasadach legalnego i bezpiecznego zatrudnienia w ramach procedury oraz o przysługujących im prawach. Część ulotki, poświęcona bezpieczeństwu podejmowania i wykonywania przez cudzoziemców pracy w Polsce zawiera praktyczne informacje promujące takie zachowania imigrantów, jak np. sprawdzanie pracodawców i agencji pracy tymczasowych w bazach i rejestrach internetowych, które to zachowania podwyższają ich bezpieczeństwo osobiste, w tym w odniesieniu do zagrożenia handlem ludźmi.

Informacje te znajdują się także w ramach uruchomionego w listopadzie 2014 r. portalu Publicznych Służb Zatrudnienia (www.psz.praca.pl) – w zakładce skierowanej do cudzoziemców, gdzie znajdują się m.in. informacje na temat zasad zatrudniania obywateli krajów trzecich w Polsce oraz możliwej do uzyskania pomocy Publicznych Służb Zatrudnienia, a także przynależnych im innych praw.

4. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej, skierowana do osób przybywających do Polski celem podjęcia pracy.

PROJEKT PRAWA MIGRANTÓW W PRAKTYCE

Biuro Krajowe Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM) w Warszawie we współpracy z ówczesnym Ministerstwem Spraw Wewnętrznych oraz Głównym Inspektoratem Pracy rozpoczęło w

2011 r. wdrażanie projektu „Prawa migrantów w praktyce” (2011-2014), a następnie „Prawa migrantów w praktyce 2” (2014-poł. 2015r.) mającego na celu ułatwianie integracji obywateli państw trzecich poprzez zwiększanie ich świadomości na temat praw i obowiązków w Polsce oraz przeciwdziałanie przejawom dyskryminacji i wyzysku migrantów na rynku pracy. Projekt finansowany był z Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich i współfinansowany ze środków budżetowych (MSW oraz rezerwy celowej budżetu państwa). Założenia projektu były spójne z szeregiem rekomendacji, zawartych w dokumencie „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania” przyjętym przez Radę Ministrów 31 lipca 2012 r.

W ramach realizacji projektu w latach 2013-2015 zrealizowano:

- kampanię informacyjną polegającą na prowadzeniu infolinii zarówno dla migrantów przebywających w Polsce (22/490-20-44), jak i cudzoziemców w Armenii, na Białorusi i na Ukrainie planujących przyjazd do Polski celem podjęcia pracy - udzielono ponad 4 500 konsultacji telefonicznych i mailowych.
- stronę internetową www.migrant.info.pl, zamieszczając informacje dotyczące szeroko rozumianych kwestii, związanych z pobytem cudzoziemców w Polsce - obecnie strona dostępna jest w ośmiu językach, tj. w języku polskim, angielskim, chińskim, francuskim, ormiańskim, rosyjskim, ukraińskim i wietnamskim. Poprzez formularz kontaktowy zamieszczony na tej stronie migranci mogą również skorzystać z indywidualnych konsultacji. W I. 2013-2014 zarejestrowano 1 milion wejść (odstón) strony oraz ponad 300 tys. jej użytkowników;
- promocję infolinii i strony internetowej (m.in. poprzez publikację reklam w mediach migranckich, przeprowadzenie kampanii outdoorowej, dystrybucję ulotek i plakatów.
- spotkania informacyjne dla migrantów – 23 spotkania z udziałem 1063 osób w 2013 r., 53 spotkania z udziałem 2079 osób w 2014 r. i 43 spotkania z udziałem 1167 osób w 2015 r.;
- szkolenia antydyskryminacyjne dla pracowników urzędów wojewódzkich, dla sędziów prawa pracy, dla związków zawodowych – 11 szkoleń z udziałem 187 osób w 2013 r., 7 szkoleń z udziałem 116 osób w 2014 r. i 7 szkoleń z udziałem 97 osób w 2015r.;
- pokazy promujące film o prawach i obowiązkach migrantów w Polsce
- możliwość skorzystania z konsultacji z prawnikiem.

Projekt od 2016 r. będzie realizowany jako „migrant.info”.

Portal www.cudzoziemcy.gov.pl – prowadzony przez Urząd ds. Cudzoziemców. Powstał w maju 2014 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, aby promować pakiet rozwiązań wprowadzających ułatwienia dla cudzoziemców pracujących i studiujących w Polsce, będących małżonkami obywateli RP oraz tych, którzy chcieliby zalegalizować swój pobyt. Strona poświęcona jest różnym dziedzinom życia obcokrajowców w Polsce, a informacje umieszczane są w kilku językach: polskim, angielskim, arabskim, chińskim, francuskim, ormiańskim, rosyjskim, ukraińskim i wietnamskim.

Na portalu są poruszane takie tematy, jak: najważniejsze zmiany w prawie, formy legalizacji pobytu, działalność gospodarcza i praca, małżeństwo i rodzina, studenci i nauka, pobyt stały i rezydent długoterminowy UE.

Z portalu można pobrać potrzebne dokumenty i znaleźć listę organizacji pozarządowych, wspierających obcokrajowców oraz jednostek Urzędów Wojewódzkich ds. cudzoziemców.

23.08.2014 r. odbyło się, zorganizowane z inicjatywy **Ambasady Filipin spotkanie, poświęcone migracjom zarobkowym i zagrożeniu handlem kobietami**. Spotkanie przybliżyło społeczności Filipińczyków, mieszkających w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, możliwości dochodzenia swych praw, w przypadku gdy są one naruszane przez pracodawców. Poruszono także kwestię zagrożeń, związanych z przestępstwem handlu ludźmi. W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Państwowej Inspekcji Pracy, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Fundacji La Strada.

Członkowie filipińskiej społeczności mogli dowiedzieć się o ułatwieniach, jakie wprowadzone zostały nową ustawą o cudzoziemcach, prawach migrantów, podejmujących pracę w Polsce, zagrożeniach związanych z handlem ludźmi i wykorzystaniem do pracy przymusowej oraz polskim systemie ochrony i wsparcia ofiar handlu ludźmi.

4.1. Opracowanie i upowszechnienie ulotek dla potencjalnych cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi do dystrybucji w przejściach granicznych i urzędach konsularnych RP.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej i Ministerstwem Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: 2014 r.

W 2013 r. przygotowany został tekst ulotki dla ofiar i potencjalnych ofiar handlu ludźmi na temat możliwości uzyskania pomocy w ramach polskiego systemu wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi. Następnie tekst ulotki został skierowany do tłumaczenia na wybrane języki obce (angielski, francuski, rosyjski, ukraiński, bułgarski, rumuński, romski, chiński, wietnamski, farsi oraz bengalski).

W 2014 r. zakończono proces aktualizacji i druku materiałów informacyjnych poświęconych handlowi ludźmi, w ramach którego przygotowano łącznie 110 000 ulotek dla cudzoziemców, którzy podejrzewają że mogli zostać wykorzystani w procederze handlu ludźmi (w językach: angielskim, francuskim, rosyjskim, ukraińskim, bułgarskim, rumuńskim, wietnamskim, chińskim, perskim (farsi), romskim i, pomocniczo, w języku polskim);

W 2015 r. wydrukowano 31 000 ulotek dla cudzoziemców w 9 językach (polskim, angielskim, francuskim, rosyjskim, ukraińskim, wietnamskim, arabskim, rumuńskim i bułgarskim), informujących o najważniejszych prawach, przysługujących im w ramach systemu wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi w Polsce.

Ulotki znajdują się na stronie www.handelludzmi.eu. Są również dystrybuowane, zależnie od potrzeb i możliwości za pośrednictwem Policji, Straży Granicznej, jednostek pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, a także urzędów konsularnych.

5. Działania popularyzujące problematykę handlu ludźmi skierowane do młodzieży.

Przeprowadzone analizy potwierdzają, iż młodzież (szkolna, a także akademicka) jest istotną grupą ryzyka jeśli chodzi o obywateli polskich - ofiary handlu ludźmi. Dlatego podejmowanych jest szereg działań, skierowanych do młodzieży.

W 2014 r. w ramach kampanii informacyjnej, realizowanej przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji – IOM, przygotowano spot, poświęcony zjawisku handlu ludźmi i możliwości uzyskania pomocy w dobrowolnym powrocie (<https://www.youtu.be/L1ubfJ995Lg>). Spot był emitowany

w kinach w różnych miastach Polski w końcowych blokach reklamowych przed filmami. Obejrzało go prawie 500 000 osób.

Ministerstwo Edukacji Narodowej od 2014 r. realizuje nową edycję Rządowego programu na lata 2014-2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”. Jego głównym celem jest zwiększenie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach. W podejmowanych działaniach szczególną uwagę poświęcamy przeciwdziałaniu agresji, przemocy, cyberprzemocy, uzależnieniu od gier komputerowych, bezpieczeństwa uczniów w sieci.

W 2014 r. w ramach Rządowego programu przyjęto do realizacji projekt Fundacji Dzieci Niczyje, który obejmuje prowadzenie przez specjalistów bezpłatnej ogólnopolskiej infolinii interwencyjno-informacyjnej dla uczniów, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ich rodziców, nauczycieli oraz innych podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

Bezpłatna pomoc telefoniczna i online obejmuje:

- **Numer 116 111** należy do ogólnoeuropejskiej grupy bezpłatnych linii telefonicznych o charakterze społecznym stworzonych z inicjatywy Komisji Europejskiej. Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111 jest dostępny codziennie od 12:00 do 22:00.

Fundacja Dzieci Niczyje prowadzi Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111. W 2014 r. konsultanci odebrali 132 473 telefonów od dzieci i młodzieży. Odnotowali 12 przypadków, kiedy dzieci kontaktowały się w związku z trudnymi sytuacjami, dotyczącymi problemu komercyjnego wykorzystywania seksualnego. Natomiast, w 2015 r. konsultanci odebrali 133 860 telefonów. W 44 przypadkach dzieci kontaktowały się w sprawach dot. problemu komercyjnego wykorzystywania.

- **800 100 100** to numer telefonu dla rodziców i nauczycieli w sprawach szeroko rozumianego bezpieczeństwa uczniów. Jego konsultanci świadczą bezpłatną pomoc telefoniczną od poniedziałku do piątku w godzinach 12:00 – 18:00.

W okresie od 11.2014-09.2015 r. konsultanci tej linii odebrali łącznie 83 289 telefonów.

- www.800100100.pl - serwis internetowy dla rodziców, nauczycieli i przedstawicieli podmiotów działających lokalnie na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Umożliwia kontakt online z konsultantami.

- www.116111.pl - Dzieci i młodzież mogą znaleźć w nim m.in. informacje na temat unikania zagrożeń, rozwiązywania problemów, poznać ofertę Telefonu 116 111. Umożliwia kontakt online z konsultantami. W 2015 r. konsultanci odebrali 6 816 wiadomości online.

Fundacja Dzieci Niczyje podejmuje także działania, związane z wpływaniem na proces stanowienia prawa. Fundacja prowadziła monitoring wdrażania do polskiego porządku prawnego dwóch dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady: Dyrektywy 2011/92/UE z 13.12.2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej (implementacja do 18.12.2013 r.) oraz Dyrektywy 2011/36/UE z 5 kwietnia 2011 roku w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (implementacja do 06.04.2013r.). Informacje dostępne są na stronie: <http://lobbying.fdn.pl/>. W 2015 r. FDN wystosowała pismo do MSiT w związku z trwającymi pracami nad ustawą o usługach turystycznych, w celu zwiększenia ochrony małoletnich przed wykorzystywaniem w celach seksualnych.

5.1 Organizacja przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych konkursów skierowanych do młodzieży:

5.1.1 Konkursu na pracę dyplomową na temat handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: ogłoszenie konkursu – październik 2014 r.

rozstrzygnięcie konkursu - październik 2015 r.

17.10.2014 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ogłosiło drugą edycję konkursu na pracę dyplomową nt. handlu ludźmi. Konkurs został objęty patronatem Minister Spraw Wewnętrznych. Na konkurs przysłano 27 prac licencjackich i magisterskich, których autorzy dotknęli wielu różnorodnych problemów, od historii zjawiska, poprzez obowiązujące regulacje, efektywność systemu zapobiegania po próby uchwycenia przekonań Polaków na temat handlu ludźmi.

26.10.2015 r. ogłoszono dwie zwycięskie prace:

- I nagrodę i 4 000 zł. otrzymał Antoni Zakrzewski za pracę licencjacką „Mogę dostarczyć Panu tyle kobiet, że możnaby nimi wypełnić cały okręt”. Handel ludźmi w Warszawie Dwudziestolecia międzywojennego”.
- II nagrodę i 2 000 zł. otrzymała Karolina Kosik za pracę magisterską „Elementy syndromu sztokholmskiego w relacji sprawca - ofiara handlu ludźmi”.

5.1.3. Konkursu na komiks dot. handlu ludźmi do pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: ogłoszenie konkursu - październik 2013r.

rozstrzygnięcie konkursu - czerwiec 2014r.

druk komiksu – 2014 lub 2015r.

18.10.2013 r. ogłoszony został konkurs na komiks o tematyce handlu ludźmi do pracy przymusowej dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych „Handel ludźmi moimi oczami”. Konkurs został objęty honorowym patronatem Ministra Spraw Wewnętrznych, a jego rozstrzygnięcie nastąpiło w połowie czerwca 2014 r.

Do Ministerstwa napłynęło 297 prac, spośród których wybrano cztery najlepsze:

- pierwsze miejsce uzyskała praca pt. „Ekonomia młodości” autorstwa Anny Matwiejczyk;
- drugie – komiks pt. „Krzysztof”, wykonany przez Jana Piotrowskiego,
- dwa wyróżnienia przypadły autorom prac pt. „Dzień, który zniszczył czyjś świat” (Michał Goliszewski - rysunki i Mateusz Warmuz - scenariusz) i „To miała być tylko wakacyjna praca” (Anna Bednarek).

Zwycięskie komiksy zostały wydrukowane i rozdystrybuowane w 2015 r.

5.1.2 Konkursu dla młodzieży – konkurs na plakat promujący kampanię informującą o handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: ogłoszenie konkursu - październik 2014 r.

rozstrzygnięcie – czerwiec 2015 r.

druk plakatu – 2015 r.

Zadanie, ze względu na obciążenie innymi obowiązkami oraz zmiany kadrowe w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSWiA nie zostało zrealizowane.

Natomiast w 2015 r. KWP w Białymstoku zorganizowała konkurs „Mówię NIE handlowi ludźmi”, dla uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych w związku z Europejskim Dniem Walki z Handlem Ludźmi. Konkurs polegał na przygotowaniu plakatu społecznego propagującego bezpieczne zasady w turystyce. W konferencji podsumowującej i gali wręczenia nagród w Białymstoku (07.12) uczestniczył przedstawiciel Departamentu Polityki Migracyjnej MSWiA, który przedstawił prelekcję nt. handlu ludźmi.

5.2. Opracowanie i upowszechnienie ulotki informacyjnej dla młodzieży szkolnej.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2015 r.

Zadanie jest w trakcie realizacji. Zostanie zrealizowane w ramach Krajowego Planu Działań na lata 2016-2018.

5.3. Organizacja spotkań informacyjnych dla młodzieży szkolnej, prowadzonych przez przeszkolonych pedagogów lub pracowników organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014 r.

Spotkania, wykłady, prelekcje dla młodzieży z udziałem funkcjonariuszy **wydziałów prewencji komend wojewódzkich Policji** – np. KWP w Białymstoku, KWP w Gorzowie Wielkopolskim, KWP w Olsztynie, KWP w Poznaniu, KWP w Radomiu.

Policja prowadzi działania informacyjne, w tym spotkania z młodzieżą – np. w 2015 r. w ramach realizowanego przez Komendę Miejską Policji w Olsztynie projektu dot. przeciwdziałania handlowi ludźmi, opracowanego w Wydziale Prewencji KMP, funkcjonariusze Policji wzięli udział w następujących spotkaniach:

- na Uniwersytecie Warmińsko – Mazurskim w Olsztynie;
- w Wyższej Szkole Informatyki i Ekonomii w Olsztynie;
- w Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. Rusieckiego;
- na terenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, w ramach zajęć akademickich, odbywały się warsztaty dla studentów Wydziału Nauk Społecznym UWM, które współprowadzili przedstawiciele WUP, EURES oraz KMP w Olsztynie. Przedstawicielka Policji uczestniczyła w 10 spotkaniach. Wszyscy otrzymali ulotki informacyjne.

Spotkania, wykłady, prelekcje dla młodzieży z udziałem funkcjonariuszy **Straży Granicznej** – np. z Nadodrzańskiego OSG, Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie, Morskiego OSG, Śląsko-Małopolskiego OSG, Nadbużańskiego OSG.

Fundacja Dzieci Niczyje szkoli pedagogów i nauczycieli, pracujących z dziećmi i młodzieżą w wieku 13-18 lat (więcej informacji poniżej w p.5.4.). Przeszkoleni nauczyciele, prowadzili z kolei zajęcia dla deklarowanej liczby młodzieży:

- 2000 osób w 2014r.
- 5250 osób w 2015r.

Fundacja Dzieci Niczyje współpracuje także z uniwersytetami w ramach promocji kampanii "Nie odwracaj wzroku" i Kodeksu Postępowania – przeprowadzone są wykłady dla studentów, przyszłych pracowników branży turystycznej, a także warsztaty, konferencje, etc. (więcej informacji w p. 6)

Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej prowadziło bardzo intensywną działalność profilaktyczną - organizując szkolenia, konferencje i wykłady dla wspólnot parafialnych i młodzieży. Odbływały się one w ramach programów:

- „Bezpieczna praca za granicą. Uważaj na handel ludźmi” (2014r.) – w sumie dla ponad 3 000 osób;
- „Czym jest współczesne niewolnictwo?” (2014r.) – dla 920 osób;
- „Przeciwdziałanie handlowi ludźmi – bezpieczna praca” (2015r.) – prowadzone w szkołach w sumie dla 522 osób;
- Spotkania w oazie parafialnej „Współczesne zagrożenia, jak się zabezpieczyć”; projekcje filmu „Nefarius. Handlarz dusz” oraz pogadanki, konferencje „Handel ludźmi – czy to możliwe?”, wykłady pt. „Zagrożone więzi. Przeciwdziałanie handlowi ludźmi”, „Zachowania ryzykowne”, rekolekcje akademickie „Stworzeni do wolności. O współczesnym zniewalaniu”, spotkania na Górze Św. Anny „Handel ludźmi, zagrożenie dla młodych” - (2015r.) - w sumie dla prawie 1 600 osób.

W ramach cyklu spotkań **Eurocafe** Realizowanych przez Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach i punkt Europe Direct w 2015 r. odbyły się dwa spotkania z młodzieżą, pierwsze (26.02) poprowadził przedstawiciel Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSW, drugie (10.03) przeprowadziło Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej.

Natomiast, w ramach **Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego** w 2014r. odbyło się 38 spotkań w szkołach, a w 2015r, - 35 spotkań (od podstawowych po wyższe), bursach, ośrodkach wychowawczych, w domach dziecka, ośrodkach wychowawczych i pogotowiu opiekuńczym województwa mazowieckiego oraz w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, Instytucie Nauk Stosowanych Uniwersytetu Warszawskiego. Pogadanki odbyły się także dla Stowarzyszenia na Rzecz Młodzieży w Braniewie oraz 125. Warszawskiej Drużyny Wędrowniczej Harcerskiej Służby Granicznej.

Ponadto, zorganizowane zostało spotkanie dla grupy studentów z Azerbejdżanu i Gruzji (10 osób).

5.4. Szkolenia na temat handlu dziećmi i komercyjnego wykorzystywania dzieci kierowane do nauczycieli i pedagogów pracujących z młodzieżą w wieku 13-18 lat.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

Fundacja Dzieci Niczyje opracowała scenariusz „Handel dziećmi”, przeznaczony dla nauczycieli i pedagogów, pracujących z dziećmi i młodzieżą w wieku 13-18 lat, który jest dostępny na stronie internetowej FDN do pobrania wraz z filmem i plakatem „Ty nie masz ceny” (www.fdn.pl/dla-nauczycieli-i-pedagogow). Na stronie internetowej dostępne są dodatkowe scenariusze, dotyczące problemu komercyjnego wykorzystywania dzieci i informacje o grze edukacyjnej „Nie przegraj!”. Fundacja Dzieci Niczyje prowadzi szkolenia dla pedagogów i nauczycieli z wykorzystaniem ww. scenariuszy:

- w 2013 r. wzięło w nich udział 298 pedagogów i nauczycieli z Warszawy, Leszna i Ławy;

- w 2014 r. - 106 pedagogów i nauczycieli z Warszawy, Głogowa i Białegostoku
- w 2015 r. – 175 pedagogów i nauczycieli.

Szkolenia są organizowane w miarę możliwości organizacyjnych i finansowych FDN oraz w ramach zapotrzebowania. Tematyka nie jest uwzględniona w programach szkolnych, jednak szkolenia spotykają się z dużym zainteresowaniem odbiorców.

Z inicjatywy Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW organizowane są także szkolenia dla Wrocławskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, nt. metodyki prowadzenia zajęć dla młodzieży, poświęconych handlowi ludźmi, a także szkolenia dla wychowawców szkolnych, nt. metodyki prowadzenia zajęć dla młodzieży, przybliżających problem i zagrożenia, związane z handlem ludźmi (26.11.2014 r., 25.01.2015 r.).

W 2015r. zorganizowano szkolenie również dla pionu prewencji garnizonu lubuskiego Policji oraz dla przedstawicieli pionów prewencyjnych Policji z komend wojewódzkich, jak też dwa szkolenia dla nauczycieli, pedagogów w Gdyni (02 i 03.12.2015 r.), działania te były ukierunkowane na prowadzenie działań informacyjnych dla młodzieży. Przekazywano także materiały informacyjne na spotkania z młodzieżą zaplanowane w grudniu 2015 r., w których nie był przewidziany udział przedstawiciela Departamentu Polityki Migracyjnej MSWiA.

Ponadto, 9.11.2015 r. z inicjatywy Mazowieckiego Kuratorium Oświaty odbyła się konferencja pt. „Dzieci wielokulturowe w polskiej szkole” skierowana do dyrektorów szkół, przedszkoli, pedagogów, nauczycieli, a także przedstawicieli organizacji pozarządowych, poradni psychologiczno-pedagogicznych i instytucji administracji publicznej województwa mazowieckiego. Głównym celem spotkania było przedstawienie obszarów problematycznych w zakresie zagrożeń i adaptacji dzieci cudzoziemskich (w tym uchodźczych) w szkole. W ramach konferencji przedstawiciel Departamentu Polityki Migracyjnej MSWiA przedstawił prezentację „Dzieci jako ofiary handlu ludźmi” oraz poprowadził moduł szkoleniowy prezentując m.in. serię filmów „Wszyscy na sprzedaż”.

12.06.2015 r. Kuratorium Oświaty w Katowicach zorganizowało Konferencję dla środowiska oświatowego woj. śląskiego nt. zapobiegania handlowi ludźmi. W trakcie konferencji dyrektorzy i pedagodzy szkolni gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych mogli zapoznać się z informacjami dotyczącymi charakteru i skali zjawiska handlu ludźmi w Polsce, obowiązującymi regulacjami i środkami mogącymi poprawić bezpieczeństwo młodych ludzi planujących wyjazd do pracy za granicę. W konferencji wzięło udział ok. 100 osób.

W ramach Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego przeprowadzono w 2014 r. i 2015 r. cykl zajęć – według autorskiego programu - dla słuchaczy Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Warszawie.

Ministerstwo Edukacji Narodowej, w ramach działań prewencyjnych, skierowanych do młodzieży szkolnej, na stronie internetowej www.men.gov.pl zamieściło informację o materiałach multimedialnych do prowadzenia przez nauczycieli zajęć profilaktycznych, dotyczących różnych form przemocy wobec dzieci i młodzieży, oferowanych przez Fundację Dzieci Niczyje w ramach „Akademii ochrony przed przemocą”.

6. Promowanie i wdrażanie Kodeksu Postępowania (Code of Conduct) mającego na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystaniem seksualnym w turystyce.

Odpowiedzialni za realizację: Fundacja Dzieci Niczyje jako lokalny przedstawiciel Kodeksu Postępowania przy wsparciu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Komendy Głównej Policji

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

Od 2012r. Fundacja Dzieci Niczyje pełni funkcję lokalnego przedstawiciela Kodeksu Postępowania, (*The Code of Conduct for the protection of children against sexual exploitation in travel and tourism*), który ma na celu podnoszenie świadomości na temat problemu komercyjnego wykorzystywania seksualnego dzieci w turystyce, w tym handlu dziećmi oraz inicjowanie i wdrażanie działań, które przeciwdziałają tej formie krzywdzenia małoletnich. Kodeks powstał w 1998 r. z inicjatywy organizacji ECPAT Sweden przy wsparciu UNICEF oraz Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO). Działania będą realizowane głównie przy współpracy z firmami i instytucjami z branży turystycznej (agencje podróży, hotele, przewoźnicy, wydziały turystyki etc.).

W ramach promowania Kodeksu, Fundacja Dzieci Niczyje organizuje szkolenia dla pracowników hoteli i uczniów szkół turystycznych, którzy w najbliższym czasie podejmą pracę w branży turystycznej oraz pracowników NGOs, które zajmują się przeciwdziałaniem temu problemowi. Szkolenia odbyły się w Warszawie, Szczecinie, Poznaniu, Wrocławiu, Gdańsku, Gdyni i Krakowie:

- w 2013 r. dla 237 osób,
- w 2014 r. – dla 131 osób,
- w 2015 r. – dla 170 osób.

Kodeks postępowania jest też promowany na targach turystycznych, które w 2014 r. odwiedziło około 18.000 osób, a w 2015 r. - ok. 5000 osób. Podczas targów nawiązano współpracę z nowymi podmiotami, które mogą zaangażować się w promocję dobrych praktyk, dotyczących ochrony dzieci przed wykorzystaniem.

Fundacja realizuje trzyletni projekt "Nie odwracaj wzroku, bądź świadomy i reaguj na przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci w turystyce!". W jego ramach FDN zorganizowała międzynarodowe seminarium eksperckie "Ochrona dzieci i młodzieży a duże wydarzenia sportowe" (13-14.06.2013 r. w Warszawie) z udziałem 76 przedstawicieli ministerstw, ONZ, Policji, Straży Granicznej, NGOs i biznesu z 17 krajów. Seminarium pozwoliło na wymianę doświadczeń Polski, Ukrainy z Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej z 2012 r. oraz innych krajów m.in. Niemiec, Wielkiej Brytanii, Austrii i RPA, które organizowały duże wydarzenia sportowe.

W 2014 r. Kampania uzyskała wsparcie ze strony Komendanta Głównego Policji i została objęta honorowym patronatem Ministra Spraw Wewnętrznych, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka. Kampanię wsparła również Komenda Główna Straży Granicznej, organizacje pozarządowe i firmy z branży turystycznej. W jej ramach, FDN opracowała materiały i stronę internetową do zgłaszania przypadków krzywdzenia dzieci www.stopseksturystyce.fdn.pl, będącą częścią międzynarodowej kampanii. Strona została zainaugurowana podczas konferencji prasowej w obecności Komendanta Głównego Policji i przedstawicieli placówek dyplomatycznych (1.06.2014 r.). Zgłoszenia trafiają bezpośrednio do Komend Wojewódzkich Policji i do KGP. FDN spotyka się co pół roku z KGP w celu podsumowania funkcjonowania strony i interwencji

podejmowanych przez Policję – wg. danych policyjnych z października 2015 r., przez stronę zgłoszono 17 przypadków, dotyczących różnych form wykorzystywania seksualnego dzieci i pornografii.

W 2015 r. Do kampanii włączyło się Ministerstwo Sportu i Turystyki i współorganizowało z FDN konferencję dla branży turystycznej na temat ochrony dzieci przed wykorzystywaniem w kontekście podróży i turystyki.

W ramach promocji kampanii i Kodeksu Postępowania, Fundacja Dzieci Niczyje współpracuje ze szkołą Wyższą Bogdana Jańskiego w Krakowie - bierze udział w konferencjach i prowadzi wykłady dla studentów, przyszłych pracowników branży turystycznej nt. ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym w kontekście podróży i turystyki.

Ponadto, Fundacja wydała broszurę "Przeciwdziałanie wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w turystyce" przy współpracy z ECPAT International. Broszura jest dystrybuowana w ramach szkoleń dot. Kodeksu Postępowania i dostępna online: www.kodeks.fdn.pl/materialy-0.

Konferencje - corocznie FDN organizuje konferencje „Pomoc dzieciom ofiarom przestępstw”, gdzie jedno z seminariów, jest poświęcone tematyce przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w turystyce:

- w dniach 21-22.10.2013 r. w Warszawie, z udziałem 588 osób;
- w dniach 20-21.10.2014 r. w Warszawie, z udziałem 587 osób;
- w dniach 19-20.10.2015 r. w Warszawie, z udziałem ponad 500 osób.

Część II. Wsparcie i ochrona ofiar

Regularnie odbywają się posiedzenia **grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi** (10 posiedzeń w 2013r., 11 posiedzeń w 2014r., 12 posiedzeń w 2015r.) z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (i Administracji), Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Prokuratury Generalnej, Fundacji „La Strada”, Stowarzyszenia „Po-MOC”.

W ramach spotkań omawiane są bieżące kwestie, związane z prowadzeniem Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi, jak również sprawy, wynikające z realizacji zadań zapisanych w Krajowym Planie Działań, a dotyczących bezpośrednio systemu wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi.

W wyniku prac ww. grupy w latach 2013-2015:

- opracowano instrument, wspomagający identyfikację potencjalnych ofiar handlu ludźmi w postaci wskaźników identyfikacyjnych i pouczeniu o prawach ofiar (szczegółowe info w p. 3.2);
- przygotowano dokument pt. „Prawa ofiar handlu ludźmi oraz prawa i obowiązki pokrzywdzonego handlem ludźmi”;
- opracowano mechanizm dokonywania oceny ryzyka w przypadku powrotu cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi (więcej info w p. 3.3);
- opracowano „Algorytm identyfikacji i postępowania wobec małoletniej ofiary handlu ludźmi dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej” (więcej w części II, p. 7.2);
- przygotowano dokument pt. „Zasady postępowania dla funkcjonariuszy w przypadku wydania zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że cudzoziemiec jest ofiarą handlu ludźmi” (więcej w p. 2).

W latach 2013-2015 Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSWiA opracował, przygotował do druku i dystrybuował materiały informacyjne, opisane w części I.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, wypełniając zalecenia Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie OBWE, dotyczące **zapobiegania przypadkom pracy niewolniczej prywatnych pomocy domowych** zatrudnianych przez członków misji dyplomatycznych opracowało (we współpracy z MSW, zainteresowanymi organizacjami społecznymi oraz Departamentem Konsularnym MSZ) i wdrożyło 01.04.2014 r. nowe procedury zatrudniania pomocy domowych przez członków misji dyplomatycznych, urzędów konsularnych przedstawicielstw organizacji międzynarodowych. Dyplomaci, zamierzający zatrudnić pomoc domową muszą podpisać z przyszłym pracownikiem umowę, która ma zagwarantować ochronę pracownika nie mniejszą niż wynikającą z Kodeksu Pracy, w tym wynagrodzenie równe lub większe niż minimalna płaca w RP, uiszczać składki na ubezpieczenia zdrowotne i społeczne, zapewnić opiekę lekarską, przelewać wynagrodzenie na konto bankowe zatrudnionej osoby.

Osoby zatrudnionej jako pomoce domowe otrzymują już przed przyjazdem do Polski informacje o swoich prawach i obowiązkach w RP od konsula, a następnie przynajmniej raz w roku spotykają się „w cztery oczy” z pracownikiem Protokołu Dyplomatycznego MSZ. Mają wówczas możliwość

przekazania informacji na temat faktycznych warunków pracy w Polsce. Uzyskują także od PD MSZ niezbędne wsparcie w przypadku naruszania ich praw pracowniczych.

Do końca 2015 r. ww. zasady zastosowane były przede wszystkim przez konsulów w Kuwejcie, Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Filipinach.

W Departamencie Postępowań Uchodźczych Urzędu do spraw Cudzoziemców w 2014 r. został ustanowiony **nieetatowy koordynator ds. handlu ludźmi**, odpowiedzialny m.in. za nadzór nad kwestiami, związanymi ze wstępną identyfikacją ofiar handlu ludźmi, pozostającymi w kompetencjach Urzędu a także za ułatwianie przepływu informacji pomiędzy właściwymi instytucjami i gromadzenie informacji w powyższym zakresie.

Stowarzyszenie Po-MOC realizowało do końca 2015r. na rzecz Urzędu Miasta Katowice projekt „**Poradnictwo specjalistyczne dla kobiet i ich dzieci dotkniętych współczesnymi formami niewolnictwa lub innymi formami przemocy**”.

W okresie od sierpnia 2013 do czerwca 2014 r. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć i Fundacja La Strada realizowały projekt "**Obywatelski monitoring współpracy instytucji publicznych w aspekcie identyfikacji ofiar handlu ludźmi i respektowania ich praw.**" W ramach projektu, zespół CPPHN badał praktyki stosowania opracowanych standardów w odniesieniu do ofiar handlu ludźmi w wybranych instytucjach publicznych i organizacjach pozarządowych.

1. Opracowanie i opisanie zasad funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Referencyjnego (National Referral Mechanism) dla ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Termin realizacji: zdefiniowanie i opisanie mechanizmu – 2014 r.

zakończenie procesu uzgodnień z instytucjami zaangażowanymi – 2015 r.

W latach 2013–2015 podjęto liczne działania mające na celu usprawnienie funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Referencyjnego, m.in. opracowano poniższe narzędzia oraz zarządzenie Komendanta Głównego Policji dotyczące rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstwa handlu ludźmi (szczegółowe informacje w pkt. 3). Niemożliwe okazało się jednocześnie opracowanie dokumentu, stanowiącego wyczerpujący opis działających mechanizmów zaangażowanych w identyfikację i wspieranie ofiar handlu ludźmi. Można je jednak wymienić - są to m.in.:

- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
- Policja, Straż Graniczna,
- Prokuratura,
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych,
- Urząd ds. Cudzoziemców,
- organizacje pozarządowe, realizujące zadanie – Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne i inne organizacje pozarządowe, wspierające ofiary handlu ludźmi,

- Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji – realizująca program dobrowolnych powrotów,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- Wojewódzkie Zespoły ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.

Mechanizmy, wspierające identyfikację i pomoc dla ofiar handlu ludźmi to:

- Algorytm identyfikacji i postępowania wobec małoletniej ofiary handlu ludźmi dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej (szczegółowe informacje w pkt. 3),
- Wskaźniki wspomagające identyfikację ofiar handlu ludźmi (dwupoziomowe) - szczegółowe informacje w pkt. 3.2,
- Program wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi (cudzoziemca) – funkcjonujący od 2006 r.,
- mechanizm dokonywania oceny ryzyka w przypadku powrotu cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi (szczegółowe informacje w pkt. 3.3.).

W listopadzie 2015 r. rozpoczęto prace nad dokonaniem analizy działającego systemu wsparcia ofiar handlu ludźmi, z uwzględnieniem przepisów prawa krajowego, zleczonych zadań, a także profilu ofiary handlu ludźmi. Materiał zostanie publicznie udostępniony na początku 2016 r. Samo zaś zadanie dotyczące opisanie mechanizmu zaplanowane zostało do realizacji w ramach Krajowego Planu Działań na lata 2016-2018.

2. Wdrożenie nowych rozwiązań dotyczących legalizacji i warunków pobytu ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich wprowadzanych nową ustawą o cudzoziemcach.

Odpowiedzialni za realizację: [Urząd ds. Cudzoziemców, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych](#)

Termin realizacji: 2014 r. w zależności od daty wejścia ustawy w życie

30.12.2013 r. w Dzienniku Ustaw RP została opublikowana ustawa z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1650), której projekt powstał w resorcie spraw wewnętrznych. Ustawa zawiera szereg rozwiązań, mających na celu odformalizowanie procedury legalizacji pobytu potencjalnej ofiary handlu ludźmi na terenie RP oraz usprawnienie realizacji postanowień dyrektyw unijnych regulujących przedmiotową problematykę. Przepisy ustawy weszły w życie 1 maja 2014 roku.

Nowy akt prawny przewiduje szereg nowych rozwiązań na rzecz ofiar handlu ludźmi. W dziale dotyczącym zezwoleń na pobyt czasowy wprowadzono osobny rozdział regulujący pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemców będących ofiarami handlu ludźmi:

1. Uproszczono procedury dotyczące wdrożenia instytucji „czasu na zastanowienie” tj. możliwości krótkoterminowego pobytu ofiar handlu ludźmi w celu umożliwienia jej odzyskania sił i podjęcie decyzji odnośnie współpracy z organami ścigania. Kwestię tę regulują art. 170 – 175 ustawy.

W świetle art. 170 cudzoziemcowi, w stosunku do którego istnieje domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 kk, wydaje się zaświadczenie potwierdzające istnienie tego domniemania. Pobyt cudzoziemca będzie uważany za legalny przez okres ważności wydanego zaświadczenia. Zaświadczenie to jest ważne przez okres 3 miesięcy, a w przypadku małoletniego cudzoziemca przez okres 4 miesięcy i jest wydawane bezpośrednio przez organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi.

2. Ponadto, mając na uwadze treść art. 173 uoc, który nakłada na organ wydający zaświadczenie obowiązek pouczenia cudzoziemca na piśmie w języku dla niego zrozumiałym o wskazanych przepisach dotyczących wydanego zaświadczenia, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przygotowało wzór takiego pouczenia i zleciło do tłumaczenia na 21 języków obcych.
3. Wydłużono okres, na który może być udzielane zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi - okres ważności takiego zezwolenia wynosi od 6 miesięcy do 3 lat.
4. Wprowadzono specjalną przesłankę udzielania zezwolenia na pobyt stały dla ofiar handlu ludźmi. Zezwolenie na pobyt stały udzielane będzie cudzoziemcowi na czas nieoznaczony, jeżeli będzie on ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 Kodeksu karnego oraz będzie spełniał łącznie poniższe warunki:
 - przebywał na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie mu zezwolenia na pobyt stały przez okres nie krótszy niż 1 rok na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi,
 - współpracował z organami ścigania w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego,
 - będzie miał uzasadnione obawy przed powrotem do państwa pochodzenia, potwierdzone przez prokuratora, prowadzącego postępowanie w sprawie o przestępstwo, o którym mowa w art. 189a § 1 Kodeksu karnego.
5. Postępowanie w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu jest zawieszane w przypadku wszczęcia postępowania w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiary handlu ludźmi. Ponadto decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu nie jest wydawana, a wydana uprzednio nie jest wykonywana, jeżeli cudzoziemiec przebywa na terytorium Polski na podstawie zaświadczenia potwierdzającego istnienie domniemania, że jest ofiarą handlu ludźmi. Decyzja ta nie jest również wykonywana, gdy wobec cudzoziemca toczy się postępowanie w sprawie udzielenia mu w/w zezwolenia, a po jego udzieleniu decyzja o zobowiązaniu do powrotu wygasa z mocy prawa, jeżeli cudzoziemiec będzie przebywał w Polsce na podstawie wyżej wymienionego zezwolenia.
6. Możliwość udzielenia cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi lub zezwolenia na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi pomocy w dobrowolnym powrocie.
7. Cudzoziemiec posiadający ww. zaświadczenie, lub gdy toczy się postępowanie w sprawie udzielenia mu zezwolenia na pobyt czasowy z ww. powodu jest niezwłocznie zwalniany ze strzeżonego ośrodka lub aresztu dla cudzoziemców.
8. Dane cudzoziemca, który posiada zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiary handlu ludźmi nie są umieszczane w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Polski jest niepożądany.

Ofierze handlu ludźmi, która przebywa na terytorium Polski na podstawie zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi i wykaże brak posiadania dokumentu podróży i brak możliwości otrzymania innego dokumentu potwierdzającego tożsamość może być wydany polski dokument tożsamości. Dokument jest ważny przez okres 1 roku (od dnia wydania) i potwierdza tożsamość cudzoziemca podczas jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lecz nie potwierdza jego obywatelstwa - nie uprawnia zatem do przekraczania granic. Ponadto, ustawa o cudzoziemcach rozszerzyła kompetencje Straży Granicznej o możliwość rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw handlu ludźmi i niewolnictwa oraz ścigania ich sprawców).

1 maja 2014r. weszło także w życie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 16 kwietnia 2014r. w sprawie wzoru zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że cudzoziemiec jest ofiarą handlu ludźmi.

Od czasu wejścia w życie rozporządzenia, Minister Spraw Wewnętrznych (i Administracji) zarejestrował 55 zaświadczeń w krajowym zbiorze rejestrów, ewidencji i wykazu w sprawach cudzoziemców prowadzonym przez szefa Urzędu ds. Cudzoziemców (22 w 2014r. i 33 w 2015r.).

W związku z wejściem w życie ww. ustawy, Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w Departamencie Polityki Migracyjnej MSW zorganizował szereg szkoleń i spotkań, poświęconych ww. problematyce, m.in.:

- panel „Kompetencje funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej w zakresie legalizacji cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w świetle ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach” w ramach VII wspólnych warsztatów szkoleniowych dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, dotyczących zwalczania przestępczości handlu ludźmi, zorganizowanych w COS SG w Koszalinie (5-9.05.2014 r.);
- spotkanie informacyjne z pracownikami Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada, poświęcone realizacji zadań w świetle nowej ustawy o cudzoziemcach (21.05.2014 r. w Warszawie);
- spotkanie z Dyrektorem Biura Prokuratora Generalnego, poświęcone współpracy w zakresie identyfikowania ofiar handlu ludźmi w świetle nowej ustawy o cudzoziemcach (22.05.2014 r. w Warszawie);
- spotkanie z funkcjonariuszami Wydziału dw z Handlem Ludźmi w Biurze Służby Kryminalnej KGP w zakresie stosowania ustawy o cudzoziemcach, odnoszących się do ofiar handlu ludźmi (25.06.2014 r. w Warszawie);
- warsztaty dla funkcjonariuszy Straży Granicznej pionu cudzoziemskiego nt. „Zasad postępowania w przypadku identyfikacji cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w świetle nowej ustawy o cudzoziemcach” (w dniach 30.09.- 01.10.2014 r. w OKS SG „Strażnica” w Otwocku).

Ponadto, w grudniu 2015 r. do jednostek organizacyjnych Policji i Straży Granicznej skierowano do stosowania, opracowany w ramach prac ww. grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi, dokument pt. „Zasady postępowania dla funkcjonariuszy w przypadku wydania zaświadczenia potwierdzającego domniemanie, że cudzoziemiec jest ofiarą handlu ludźmi”.

3. Opracowanie i wdrożenie nowego „Algorytmu postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi”

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z Urzędem ds. Cudzoziemców, Prokuraturą Generalną Ministerstwem Sprawiedliwości i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: opracowanie założeń i projektu Algorytmu – 2013r.

zakończenie procesu konsultacji i wdrożenie Algorytmu - po wejściu w życie znowelizowanej ustawy o cudzoziemcach – 2014r.

Mając na uwadze, iż kluczowe dokumenty dla opracowania nowego Algorytmu (tj. nowa ustawa o cudzoziemcach i Zarządzenie Komendanta Głównego Policji) weszły w życie odpowiednio w maju 2015 r. i czerwcu 2015 r., to znacząco wpłynęło na ustalony w 2013 r. harmonogram prac nad nowym Algorytmem. W efekcie zadanie to nie mogło zostać zrealizowane w latach 2013 - 2015 i w całości zostało przesunięte do realizacji na rok 2016 w ramach kolejnego Krajowego Planu Działań.

Niemniej, w latach 2013 - 2015 opracowano i wdrożono szereg procedur i narzędzi, mających na celu usprawnienie identyfikacji ofiar handlu ludźmi i zapewnienia im wsparcia.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA DLA URZĘDU DS. CUDZOZIEMCÓW

W 2013 r. w ramach grupy eksperckiej, składającej się z przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Urzędu ds. Cudzoziemców i Straży Granicznej opracowano *Procedurę postępowania dla pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców rozpatrujących wnioski o nadanie statusu uchodźcy w przypadku dokonania wstępnej identyfikacji cudzoziemca jako ofiary handlu ludźmi* wraz z załącznikami.

Dokument został przekazany do stosowania na początku 2014 r.

Procedura ma na celu usprawnienie przepływu informacji pomiędzy Urzędem ds. Cudzoziemców a Strażą Graniczną oraz Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla Ofiar Handlu Ludźmi w przypadku rozpoznania ofiary handlu ludźmi. Stanowi także narzędzie w identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi w trakcie przeprowadzania wywiadów statusowych z cudzoziemcami.

Pracownicy wydziałów postępowań uchodźczych, każdorazowo, konsultują z nieetatowym koordynatorem ds. handlu ludźmi w Departamencie Postępowań Uchodźczych UdsC przypadki, co do których mają podejrzenia, pogłębiają wywiad, występują ze stosownymi pismami do Straży Granicznej i rozpatrują sprawę z uwzględnieniem przesłanki dotyczącej handlu ludźmi.

Z końcem lutego 2014 r. „Procedury...” wdrożono w Departamencie Postępowań Uchodźczych UdsC. W ostatnich dwóch latach przeprowadzono 9 takich rozmów, z czego w 4 przypadkach potwierdzono podejrzenie handlu ludźmi:

- w 2014 r. – z 1 ob. Ukrainy, 3 ob. Wietnamu, 1 ob. Kamerunu;
- w 2015 r. – z 3 ob. Wietnamu, 1 ob. Armenii.

Jak dotąd, ocena tej współpracy jest pozytywna. Pracownicy wydziałów postępowań uchodźczych, każdorazowo, konsultują z nieetatowym koordynatorem ds. handlu ludźmi w Departamencie Postępowań Uchodźczych przypadki, co do których mają podejrzenia, pogłębiają wywiad, występują ze stosownymi informacjami do Straży Granicznej i rozpatrują sprawę z uwzględnieniem przesłanki dot. handlu ludźmi.

WSKAŹNIKI

W 2013r. opracowane zostały *Wskaźniki wspomagające identyfikację ofiar handlu ludźmi* (dwupoziomowe) jako narzędzia pomocnicze, stosowane w trakcie bezpośredniego kontaktu z potencjalną ofiarą i wykorzystywane w szczególności przez funkcjonariuszy pionu granicznego i cudzoziemskiego (kontrola graniczna czy legalności pobytu lub zatrudnienia):

- I poziom Wskaźników jest wykorzystywany przede wszystkim w trakcie kontroli na I linii, przez funkcjonariuszy kontroli granicznej lub Zarządu ds. Cudzoziemców.
- II poziom wskaźników stosowany jest głównie przez funkcjonariuszy pionu operacyjno-śledczego, odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań o przestępstwo handlu ludźmi i tym samym identyfikowania pokrzywdzonych tą zbrodnią.

ZARZĄDZENIE KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI

10.06.2015r. Komendant Główny Policji podpisał zarządzenie nr 14 w sprawie *niektórych zadań wykonywanych przez Policję w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstwa handlu ludźmi oraz innych czynów zabronionych z nim związanych*, które określa:

- niektóre zadania w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstwa handlu ludźmi oraz innych czynów zabronionych z nim związanych, wykonywane przez poszczególne służby Policji;
- metody i formy wykonywania zadań w zakresie identyfikacji ofiary przestępstwa handlu ludźmi oraz innych czynów zabronionych z nim związanych;
- służby Policji (kryminalną, śledczą oraz prewencyjną) odpowiedzialne za realizację zadań.

Zarządzenie będzie nowelizowane w 2016r.

3.1. Opracowanie i upowszechnienie informacji dla zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi dot. ich praw (w języku zrozumiałym dla ofiary).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2014 r.

W 2013 r. w ramach grupy eksperckiej do spraw wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi rozpoczęto prace nad przygotowaniem dokumentu „Prawa ofiar handlu ludźmi oraz prawa i obowiązki pokrzywdzonego przestępstwem handlu ludźmi”. W związku z nowelizacją kodeksu postępowania karnego i wejściem w życie ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka dokument został zaktualizowany o nowe przepisy dotyczące

pokrzywdzonych. Ponadto, na bazie ww. materiału w 2015 r. została opracowana ulotka dla ofiar handlu ludźmi, którą następnie przetłumaczono na języki obce: angielski, francuski, rosyjski, ukraiński, bułgarski, wietnamski, rumuński, chiński i arabski i wydrukowano w liczbie 31 000 sztuk.

Ponadto w 2014 r. wydrukowano 110 000 szt. Ulotek, dotyczących systemu wsparcia dla cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi. Ulotki były drukowane w języku polskim oraz w wybranych językach obcych (angielskim, francuskim, rosyjskim, ukraińskim, bułgarskim, rumuńskim, chińskim, arabskim, farski, wietnamskim, romskim).

Łącznie wydrukowano 141 000 ulotek, których dystrybucja miała miejsce w latach 2014-2015 r. i będzie kontynuowana w 2016 r. Materiały te zostały również umieszczone na stronie internetowej <http://handelludzmi.eu/hl/o-handlu-ludzmi/informacje-dla-ofiar/6671,Prawa-ofiar-handlu-ludzmi.html>.

Podobne informacje zostały przygotowane, zgodnie z ustawą z 27 września 2013 r. zmieniającą ustawę – kodeks postępowania karnego, przez Ministerstwo Sprawiedliwości w 26 językach – tzw. „Karta Praw”.

W październiku 2015 r. rozpoczęto realizację projektu "Daj im szansę - poprawa dostępu do poradnictwa prawnego dla osób szczególnej troski poszukujących ochrony w Polsce", realizowanym przez Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w partnerstwie z Urzędem do Spraw Cudzoziemców, a finansowanym ze środków Unii Europejskiej w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (FAMI) oraz z budżetu państwa. Realizacja projektu „Daj im szansę” wynika z konieczności świadczenia profesjonalnej, sprofilowanej pomocy prawnej osobom szczególnej troski, ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce. Projekt jest zarazem kontynuacją współpracy Centrum z Urzędem ds. Cudzoziemców w zakresie wsparcia informacyjno-prawnego dla tej kategorii osób.

W ramach projektu przewidziano:

- świadczenia bezpłatnej pomocy prawnej dla osób szczególnej troski ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy podczas wizyt prawników w ośrodkach (w Grotnikach oraz w Warszawie - Targówku), w biurze CPPHN oraz za pośrednictwem telefonu i poczty elektronicznej;
- przeprowadzenie spotkań informacyjno – prawnych w 2 wybranych ośrodkach oraz opracowanie i dystrybucja kalendarzy – informatorów zawierających informacje na temat praw i obowiązków w procedurze uchodźczej oraz innych istotnych zagadnień w sprawach beneficjentów projektu;
- w ramach Sieci Wolontariusze dla Uchodźców przeszkoleni wolontariusze będą towarzyszyli cudzoziemcom szczególnej troski przy załatwianiu ich spraw prawno-administracyjnych oraz wspierali prawników zapewniających właściwą pomoc prawną. Ofiary handlu ludźmi jako cudzoziemcy szczególnej troski są jedną z grup, do której skierowane są działania projektu "Daj im szansę".

W ramach projektu „Prawa dla ofiar przemocy seksualnej: nowe podejście systemowe. Wszechstronne usługi informacyjne, szkolenia, działania”, współfinansowanego ze środków Komisji Europejskiej, Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania przygotowało projekty ulotek i broszur informacyjnych, skierowanych do osób które doświadczyły przemocy seksualnej oraz ich bliskich. Materiały zostały rozdyskrebowane w 2015 r. Uruchomiono również pierwszą polską stronę internetową, dotyczącą praw ofiar przemocy seksualnej: <https://przemoc.gov.pl/>.

3.2. Wdrożenie narzędzia (w formie kwestionariusza) ułatwiającego identyfikację ofiar handlu ludźmi, uwzględniającego charakterystykę różnych form wykorzystania.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych/ Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: pilotażowe zastosowanie narzędzia w jednostkach Straży Granicznej – 2013 r.
ewaluacja funkcjonowania/propozycje usprawnień – 2014 r.
wdrożenie narzędzia – 2015 r.

W wyniku prac grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi w 2013 r. opracowany został instrument, wspomagający identyfikację potencjalnych ofiar handlu ludźmi w postaci wskaźników identyfikacyjnych i pouczeniu o prawach ofiar. W październiku 2013 r., w ramach pilotażu, Straż Graniczna wdrożyła ww. wskaźniki do stosowania w oddziałach SG. Do połowy grudnia 2014 r., przeprowadzona została ewaluacja pilotażu.

- w 2014 r. Straż Graniczna wykorzystwała narzędzie w postaci wskaźników 148 razy, co pośrednio przyczyniło się do ujawnienia 48 potencjalnych ofiar handlu ludźmi i było podstawą wszczęcia 11 postępowań przygotowawczych w kierunku art. 189a§1 kk.;
- w 2015 r. – Straż Graniczna, przy zastosowaniu wskaźników, zidentyfikowała 33 potencjalne ofiary handlu ludźmi.

W ramach „Procedury postępowania dla pracowników UdsC, rozpatrujących wnioski o nadanie statusu uchodźcy w przypadku dokonania wstępnej identyfikacji cudzoziemca jako ofiary handlu ludźmi” (więcej informacji w pkt 3) zostały opracowane wskaźniki wspomagające identyfikację potencjalnych ofiar handlu ludźmi, które stanowią załącznik do przedmiotowego dokumentu.

Natomiast w Policji, kwestionariusz wspomagający identyfikację ofiary przestępstwa handlu ludźmi będzie załącznikiem do Algorytmu (o którym mowa w p. 3), którego wejście w życie planowane jest w 2016 r.

3.3. Opracowanie zasad dokonywania analizy ryzyka w przypadku powrotu ofiary do kraju pochodzenia.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i Biurem Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w Warszawie

Termin realizacji: 2014 r.

Biuro Międzynarodowej Organizacji do spraw Migracji (IOM) w Warszawie realizuje program pomocy w dobrowolnym powrocie. Jest on skierowany do cudzoziemców, którzy nie uzyskali w Polsce statusu uchodźcy ani innej formy ochrony, a także do pozostałych cudzoziemców, którzy nie mogą pozostać w Polsce. Program realizowany jest w oparciu o porozumienie z Ministrem Spraw Wewnętrznych

i Administracji, i współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Powrotu Imigrantów, a także wynika z zapisów ustawy o cudzoziemcach.

Od 26 października 2011 r., z możliwości ubiegania się o pomoc w dobrowolnym powrocie mogą korzystać także cudzoziemcy, zidentyfikowani jako ofiary handlu ludźmi. W tym dniu zostało, podpisane *Porozumienie między Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej a Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji zmieniające Porozumienie między Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej a Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji w sprawie współpracy w zakresie dobrowolnych powrotów cudzoziemców opuszczających terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sporządzone w Warszawie dnia 12 lipca 2005 r.*, które rozszerza dotychczasową współpracę pomiędzy Ministrem a IOM w zakresie organizacji pomocy w dobrowolnym powrocie cudzoziemców opuszczających Polskę o ofiary handlu ludźmi. Pomoc dla ofiar handlu ludźmi w tym zakresie jest w pełni finansowana z budżetu państwa.

W latach 2013-2015 w ten sposób udzielono pomocy w dobrowolnym powrocie 49 osobom – ofiarom handlu ludźmi.

Pomoc udzielana przez IOM obejmuje:

- doradztwo w zakresie powrotu, w tym szczegółowe informacje o kraju powrotu;
- pomoc w uzyskaniu dokumentu podróży, gdy to konieczne;
- badania medyczne, gdy to konieczne;
- organizację podróży powrotnej do miejsca docelowego w kraju powrotu;
- pomoc reintegracyjną.

Bardzo ważnym elementem oferowanej pomocy jest pomoc reintegracyjna. Osoby powracające do swoich krajów otrzymują w dniu powrotu kieszonkowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb w pierwszych dniach po powrocie. Dodatkowa pomoc może być także przyznana na podstawie opracowanego przez cudzoziemca planu pomocy. Pomoc tę cudzoziemiec może przeznaczyć m.in. na rozpoczęcie lub prowadzenie działalności gospodarczej, edukację, odbudowę domu bądź subsydiowanie zatrudnienia.

W uzasadnionych przypadkach pomoc w powrocie do kraju pochodzenia jest realizowana również w ramach KCIK.

W celu zapewnienia bezpiecznego powrotu i ochrony ofiary przed rewiktymizacją w 2014 r. w ramach grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi został opracowany dokument „Ocena ryzyka w przypadku organizacji powrotu ofiary handlu ludźmi - zasady postępowania” wraz z załącznikami. W świetle ww. dokumentu ocena ryzyka jest dokonywana wyłącznie w przypadku powrotu cudzoziemców, zidentyfikowanych jako ofiary handlu ludźmi, będących obywatelami państw trzecich oraz w uzasadnionych przypadkach będących obywatelami Unii Europejskiej i tylko tych, którzy zostali objęci Programem wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi. Ocena ryzyka jest procesem składającym się z następujących etapów:

- I etap - ocena dokonywana przez organizację pozarządową realizującą zadanie publiczne pn. „Prowadzenie Krajowego-Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi” (etap obligatoryjny) w oparciu o informacje uzyskane bezpośrednio od ofiary lub osób trzecich, z którymi organizacja współpracuje;

- II etap - ocena dokonywana przez organ prowadzący śledztwo w sprawie (Policję lub Straż Graniczną) w oparciu o zgromadzony materiał i informacje w ramach prowadzonego śledztwa;
- III etap - ocena dokonywana przez MSWiA na podstawie informacji uzyskiwanych od innych instytucji lub organizacji na temat sytuacji i warunków panujących w kraju, do którego ofiara planuje wrócić.

Poszczególne etapy oceny ryzyka są realizowane w oparciu o narzędzia stanowiące załączniki do dokumentu.

Wyniki wszystkich etapów są prezentowane i dyskutowane na posiedzeniu grupy eksperckiej ds. wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi. Na spotkaniach są również omawiane dalsze kroki, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa (tzw. scenariusze bezpieczeństwa) zarówno w przypadku, gdy ofiara może wrócić, jak również gdy powrót jest niemożliwy.

Powyżej opisana procedura została wdrożona na początku 2015r.

4. Wdrożenie standardów, jakie winny spełniać instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi a także placówki, w których mogą być umieszczane ofiary handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: zakończenie procesu konsultacji – 2013 r.

upowszechnienie wytycznych – 2014-2015 r.

W 2014 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, w porozumieniu z wybranymi organizacjami pozarządowymi i jednostkami pomocy społecznej, przygotowało materiał dla kadry pomocy społecznej „Standardy bezpiecznego schronienia dla ofiar handlu ludźmi. Materiał pomocniczy dla kadry pomocy społecznej prowadzącej ośrodki interwencji kryzysowej oraz punkty interwencji kryzysowej”.

Dokument został przekazany do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej celem jego wykorzystania przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Materiał został opublikowany na stronie internetowej

MPiPS:

http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Pomoc%20spoleczna/cudzoziemcy/Standardy%20bezpiecznego%20schronienia%20dla%20ofiar%20handlu%20ludzmi.pdf,

a także przekazany w wersji papierowej (160 egzemplarzy) oraz elektronicznej do wszystkich wydziałów polityki społecznej. Przekazywany jest on także pracownikom w trakcie prowadzonych szkoleń w zakresie „Wsparcia ofiar handlu ludźmi”.

5. Kontynuacja i rozwój koncepcji kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar/ świadków handlu ludźmi – Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

W latach 2013-2015 kontynuowana była realizacja zadania publicznego „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi” (KCIK), zlecanego organizacjom pozarządowym przez Ministra Spraw Wewnętrznych, finansowanego w całości ze środków budżetu państwa. Począwszy od 2013r. Centrum prowadzone jest przez dwie organizacje, działające wspólnie na podstawie podpisanego porozumienia: Fundację La Strada i Stowarzyszenie Po-MOC.

Do głównych zadań KCIK należy przede wszystkim: identyfikacja ofiar handlu ludźmi, podejmowanie działań interwencyjnych, prowadzenie dwóch schronisk dla ofiar, opieka nad cudzoziemcami włączonymi do „Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi”, a także poradnictwo prewencyjne oraz udzielanie konsultacji dla instytucji i organizacji. Centrum prowadzi również całodobowy telefon zaufania dla ofiar i świadków handlu ludźmi.

Schroniska prowadzone przez organizacje pozarządowe mają na celu zapewnienie bezpiecznego zakwaterowania z możliwością odizolowania ofiary (np. z powodów zdrowotnych), zapewniają wyżywienie, opiekę i dyspozycyjność profesjonalnego personelu przez całą dobę.

Zważywszy na rosnącą rokrocznie liczbę zidentyfikowanych polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi, a tym samym rosnącymi kosztami realizacji zadania, zwiększana jest pula środków finansowych przeznaczonych na realizację zadania. Podczas gdy w 2012 r. przeznaczono na ten cel kwotę 778 tys. złotych, to w 2013 r. była to kwota 1 miliona złotych. Od 2015 r. na realizację tego zadania przeznaczane jest 1,1 miliona złotych z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W latach 2013-2015, Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne udzieliło wsparcia i ochrony: 22 osobom w 2013 r., 207 osobom w 2014 r. i 229 osobom w 2015 r.

Ponadto, w ramach KCIK:

- prowadzony jest całodobowy telefon interwencyjny,
- udzielane są konsultacje dla instytucji,
- realizowane są profilaktyczne spotkania informacyjne, w tym zajęcia w Kolegium Pracowników Służb Społecznych według autorskiego programu, szkolenia dla placówek opiekuńczych i rodzin zastępczych, dla instytucji pomocy, dla nauczycieli.

W grudniu 2014 r. opublikowana została, przygotowana w MSW, analiza „Ofiary handlu ludźmi korzystające z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w latach 2012-2013”.

6. Popularyzacja modelu reintegracji ofiary handlu ludźmi, monitorowanej i wspieranej przez profesjonalne służby socjalne i organizacje pozarządowe.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

Jednym z elementów szkoleń „Wsparcie ofiar handlu ludźmi”, realizowanych przez Ministerstwo (Rodziny), Pracy i Polityki Społecznej jest popularyzacja modelu reintegracji ofiar handlu ludźmi, wypracowanego w ramach programu IRIS (w tym opracowany wówczas podręcznik).

Od początku 2013 r. Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej realizuje projekt „Kryzys początkiem nowego”, dofinansowany w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, którego celem jest aktywizacja zawodowa 15 kobiet, będących osobami bezrobotnymi, bezdomnymi, uwięzianymi w przemoc, ofiarami handlu ludźmi lub będącymi w innym kryzysie życia i mieszkającymi na terenie województwa śląskiego. W ramach ww. projektu świadczona jest pomoc specjalistyczna (diagnoza prawna, psychologiczno-terapeutyczna) oraz integracja społeczno-zawodowa (doradztwo zawodowe, szkolenia, kursy zawodowe oraz staże zawodowe 6-miesięczne). Projekt trwał do końca czerwca 2015 r. W 2013 r. udzielono wsparcia 20 osobom, w 2014r. - 21 osobom (15 dorosłych, 6 dzieci), a w 2015 r. – 15 osobom.

Ponadto, w 2014 r. Stowarzyszenie Po-MOC realizowało projekt z RENATE „Reintegracja ofiar handlu ludźmi”, w ramach którego ofiary handlu ludźmi, usamodzielniające się mogą uzyskać wsparcie i dofinansowanie wynajmu czy wyposażenia mieszkania. W okresie 1 lipca–31 grudnia wsparto w ten sposób 3 osoby.

7. Wdrażanie modelu wsparcia/ochrony dziecka – ofiary handlu ludźmi

Niezależnie od zadań przewidzianych w Krajowym Planie Działań warto wskazać, że w wyniku nowelizacji Kodeksu postępowania karnego (*K.p.k.*) z dnia 13 czerwca 2013 roku, od 27.01.2014 r. zgodnie z art. 185a – 185c, małoletni pokrzywdzeni przestępstwem handlu ludźmi i małoletni świadkowie tych przestępstw chronieni są zasadą jednorazowego przesłuchania.

- przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu
- z udziałem psychologa
- z ewentualnym udziałem innej osoby pełnoletniej wskazanej przez małoletniego
- z obligatoryjnym wyznaczeniem obrońcy
- i obligatoryjną rejestracją obrazu i dźwięku z przesłuchania

Zasada jednorazowego przesłuchania dotyczy pokrzywdzonych i świadków handlu ludźmi do 15 roku życia, jeżeli ich zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a także pokrzywdzonych i świadków do 18 roku życia, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na ich zeznania lub mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na ich stan psychiczny.

Od 27 lipca 2015 r. wszystkie przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych i świadków przestępstwa handlu ludźmi odbywać się muszą w przyjaznych pokojach przesłuchań. Sposób przygotowania przesłuchania oraz warunki jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do jego przeprowadzenia określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie sposobu przygotowania przesłuchania przeprowadzanego w trybie określonym w art. 185a–185c Kodeksu postępowania karnego.

7.1. Opracowanie standardów, jakie winny spełniać placówki zapewniające schronienie i opiekę małoletnim ofiarom handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej oraz organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013, 2014 r.

W 2013 r. rozpoczęto prace, mające na celu zbadanie zagranicznych dobrych praktyk w tym zakresie oraz realnych możliwości ich wdrożenia w ramach polskiego systemu pieczy zastępczej.

W czerwcu 2014 r., z inicjatywy Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW i we współpracy z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim oraz Fundacją La Strada zorganizowano spotkanie informacyjne dla pracowników wybranych placówek opiekuńczo-wychowawczych „Wsparcie i ochrona małoletnich cudzoziemców bez opieki - potencjalnych ofiar handlu ludźmi”. Na spotkaniu pracownicy placówek byli zachęceni do aktywnych kontaktów z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę ich podopiecznych, a szczególnie na szkodę małoletnich cudzoziemców bez opieki.

Z uwagi na znikomy odsetek zanotowanych przypadków rozpoznania potencjalnych małoletnich ofiar handlu ludźmi i tym samym ograniczone doświadczenia w zakresie udzielanego wsparcia, prace nad stworzeniem standardów bezpiecznej placówki dla małoletnich ofiar handlu ludźmi zostały przeniesione na rok 2016 i w dużej mierze będą opierać się o doświadczenia i dobre praktyki zagraniczne.

7.2 Opracowanie algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę małoletniego.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej, Urzędem ds. Cudzoziemców, Prokuraturą Generalną Ministerstwem Sprawiedliwości i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013, 2014 r.

Prace nad stworzeniem algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę małoletniego zostały rozpoczęte w 2013 r. W pracach uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Prokuratury Generalnej, Ministerstwa Sprawiedliwości i organizacji pozarządowych (w szczególności Fundacji La Strada i Fundacji Dzieci Niczyje).

W sierpniu 2014 r. opracowana została wersja robocza algorytmu postępowania w przypadku ujawnienia małoletniej ofiary handlu ludźmi, jednak ostatecznie prace zostały zakończone w połowie 2015 r., a Algorytm wraz z załącznikami został skierowany do stosowania do jednostek Policji i Straży Granicznej.

Algorytm zawiera sugestie, dotyczące wstępnej identyfikacji. Ponadto, wylicza okoliczności i sytuacje, które wymagają zwrócenia szczególnej uwagi funkcjonariusza Policji lub Straży Granicznej i powinny skutkować podjęciem dalszych działań, w celu weryfikacji czy w danych okolicznościach może mieć miejsce handel ludźmi. Algorytm zastrzega, że identyfikacja nie może opierać się wyłącznie na informacjach dostarczonych przez małoletniego. Zawsze należy taką informację uzupełnić o dogłębną analizę sytuacji małoletniego i inne okoliczności.

Zgodnie z ww. Algorytmem identyfikacji i postępowania z małoletnimi ofiarami handlu ludźmi dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, wszystkich nieletnich, którzy są:

- cudzoziemcami (migrującymi) bez opieki,
- w pieczy zastępczej
- sprawiające trudności wychowawcze
- bez odpowiedniego środowiska rodzinnego

traktuje się jako nieletnich szczególnie narażonych na wykorzystanie w handlu ludźmi i należy zwrócić na nich szczególną uwagę. W takich sytuacjach zaleca się, aby funkcjonariusze Policji / Straży Granicznej ustalili następujące kwestie:

- czy małoletni jest pod opieką rodziców/ prawnych opiekunów i czy oni wiedzą o jego aktualnej sytuacji (gdzie przebywa, czym się zajmuje);
- kto i w jaki sposób finansuje podróż małoletniego;
- kto mu towarzyszy w podróży (kto wybrał trasę, środki transportu, przygotował potrzebne dokumenty);
- gdzie i do kogo małoletni podróżuje i dlaczego.

Jeśli wywiad i analiza sytuacji nie pozwalają wykluczyć, że małoletni został wykorzystany, jest on traktowany jako potencjalna ofiara handlu ludźmi i konieczne jest podjęcie dalszych działań.

Algorytm zawiera również informacje na temat zasad postępowania w przypadku konieczności ustanowienia dla dziecka kuratora (załącznik A do Algorytmu) oraz na temat czynności procesowych z udziałem małoletnich w świetle znowelizowanego kodeksu postępowania karnego (załącznik B)

7.3. Wdrożenie Programu wsparcia i ochrony małoletnich ofiar handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2015 r.

Dzieci – ofiary handlu ludźmi, mają prawo do korzystania ze wszelkiej pomocy i wsparcia tak samo jak dorosłe ofiary handlu ludźmi. Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne ma obowiązek zaoferować bezpieczne miejsce schronienia dla każdej ofiary handlu ludźmi, niezależnie od jej wieku, płci, pochodzenia czy obywatelstwa.

Jeżeli osoba małoletnia jest bez opieki lub pozostaje w miejscu, które nie zapewnia mu bezpieczeństwa, Krajowe Centrum jest zobowiązane do zapewnienia mu bezpiecznego schronienia. Zwykle znajduje się ono w obrębie instytucjonalnej opieki interwencyjnej lub w rodzinie zastępczej, która funkcjonuje jako pogotowie rodzinne. Czasami może to być inne miejsce, które jest uprawnione do udzielania schronienia małoletnim ofiarom. W przypadku nastoletnich ofiar - kobiet możliwe jest za zgodą sądu rodzinnego, umieszczenie ich w schroniskach prowadzonych przez Krajowe Centrum.

W ramach przygotowania do realizacji ww. zadania w 2014 r. Zespół do Spraw przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW zainicjował szereg spotkań, głównie na szczeblu eksperckim, w tym:

- spotkanie eksperckie nt. dzieci cudzoziemskich bez opieki w Polsce (21.03. w Warszawie);
- spotkanie z Departamentem Polityki Rodzinnej MPIPS, poświęcone małoletnim ofiarom handlu ludźmi (03.04. w Warszawie).
- spotkanie z Wojewódzkim Centrum Pomocy Rodzinie w sprawie uruchomienia działań, dotyczących dzieci cudzoziemskich bez opieki (29.04. w Warszawie);

Z uwagi jednak na znikomy odsetek zanotowanych przypadków rozpoznania potencjalnych małoletnich ofiar handlu ludźmi i tym samym ograniczone doświadczenia w zakresie udzielanego wsparcia, podjęte działania nie wyszły poza fazę roboczą i ograniczyły się do województwa mazowieckiego.

Dalsze działania mające na celu stworzenie modelu wsparcia małoletnich ofiar handlu ludźmi (w tym Programu wsparcia) zostały przesunięte na kolejne lata, po wdrożeniu w 2015 r. narzędzia dotyczącego identyfikacji i postępowania wobec małoletnich ofiar handlu ludźmi (więcej informacji w pkt. 7.2.).

Warto również podkreślić działania, podejmowane przez Stowarzyszenie Po-MOC, a skierowane głównie do kobiet i dzieci - w 2013r. Stowarzyszenie prowadziło poradnictwo specjalistyczne dla kobiet i ich dzieci dotkniętych współczesnymi formami niewolnictwa lub innymi formami przemocy. W ramach projektu „Mój nowy kolorowy świat” podjęło także działania, polegające na renowacji i doposażenia placu zabaw oraz ośrodka dla ofiar handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci.

Część III. Poprawa skuteczności ścigania

W związku ze zmianami w Kodeksie postępowania karnego - art. 185 a i b kpk oraz ww. zmianami w ustawie o cudzoziemcach Prokuratura Generalna zaktualizowała w 2014 r. "Wskazówki dotyczące prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach o handel ludźmi", które zostały następnie przekazane za pośrednictwem Prokuratur Apelacyjnych, powszechnym jednostkom organizacyjnym prokuratury.

1. Przeprowadzenie analizy możliwości poprawy koordynacji działań pomiędzy Policją, Strażą Graniczną i Prokuraturą w zakresie zwalczania handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Prokuraturą Generalną

Termin realizacji: analiza istniejących struktur i mechanizmów koordynacji oraz dotychczasowych doświadczeń – 2014 r.

przedstawienie rekomendacji – 2015 r.

Bieżąca analiza działania istniejących struktur i mechanizmów koordynacji prowadzona jest w ramach prac grupy roboczej ds. wsparcia ofiar, a na poziomie lokalnym w ramach wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Funkcjonariusze Policji i Straży Granicznej, często również prokuratorzy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, etc. spotykają się regularnie na corocznych warsztatach (więcej w części IV, p. 1.1) oraz na innych spotkaniach i konferencjach o tematyce handlu ludźmi.

Analiza funkcjonującego w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury modelu koordynacji i monitoringu postępowań, których przedmiotem jest handel ludźmi jest prowadzona na bieżąco przez Prokuraturę Generalną, a wyniki tej oceny są między innymi przedmiotem rocznych sprawozdań z monitoringu i koordynacji postępowań przygotowawczych, których przedmiotem jest handel ludźmi.

2. Organizacja corocznych spotkań przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy zaangażowanych w realizację kontroli legalności zatrudnienia na terytorium RP

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

Co roku odbywają się spotkania Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej w formie narad – w 2013r. w dniach 23-24.04. w Karpaczu, w 2014 r. w dniach 15-16.04. w Polanicy-Zdroju, w 2015 r. - w dniach 22-23.04. we Wrocławiu.

Na spotkaniach tych omawiane są m.in. wspólne działania, będące efektem współpracy na poziomie lokalnym – okręgowych inspektoratów pracy z oddziałami i placówkami Straży Granicznej. Ponadto:

- wyniki kontroli legalności zatrudnienia i wykonywania pracy przez cudzoziemców, przeprowadzonych przez PIP i SG w latach poprzednich;
- działania PIP w zakresie zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi do pracy przymusowej;
- zmiany w przepisach, dotyczących legalności zatrudnienia cudzoziemców oraz funkcjonowania agencji zatrudnienia.

3. Organizacja seminarium nt. możliwości zastosowanie zakupu kontrolowanego w sprawach dotyczących handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2013r.

18.11.2013 r. w Ośrodku Badań Handlu Ludźmi UW odbyła się debata ekspercka pt. „Wykorzystanie instytucji zakupu kontrolowanego w sprawach dotyczących handlu ludźmi”. W debacie udział wzięli przedstawiciele Departamentu Polityki Migracyjnej w MSW, Prokuratury Generalnej, Prokuratury Apelacyjnej w Rzeszowie, Zarządu CBS w Rzeszowie oraz Zarządu Operacyjno-Śledczego KGSG. Prokuratura Generalna podtrzymała dotychczasowe stanowisko, według którego stosowanie zakupu kontrolowanego na podstawie obecnie istniejących przepisów nie jest możliwe w przypadku przestępstwa handlu ludźmi.

4. Zainicjowanie działalności wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi z udziałem przedstawicieli wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, inspekcji pracy, władz samorządowych oraz organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z właściwymi urzędami wojewódzkimi i instytucjami wchodzącymi w skład zespołów

Termin realizacji: 2014, 2015 r.

W związku z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, która weszła w życie 1 kwietnia 2010 r., wojewoda jest odpowiedzialny za „koordynowanie, w ramach systemu pomocy społecznej, działań w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi oraz wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi”. W oparciu o powyższy zapis nastąpiło powołanie Mazowieckiego Zespołu ds. Handlu Ludźmi jako regionalnej platformy wymiany informacji pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w problematykę handlu ludźmi w tym regionie. Koniecznym wydaje się, poprzedzone odpowiednim przeszkoleniem potencjalnych uczestników, uruchomienie analogicznych zespołów w pozostałych województwach.

9.09.2013 r. w Warszawie odbyło się spotkanie przedstawicieli urzędów wojewódzkich, wyznaczonych do realizacji działań mających na celu utworzenie sieci wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi na terenie Polski. Podczas ww. spotkania przedstawiono założenia funkcjonowania Zespołów oraz schemat działania zespołu działającego na terenie województwa mazowieckiego.

W 2014 r. miały miejsce warsztaty dla przedstawicieli urzędów wojewódzkich, odpowiedzialnych za utworzenie wojewódzkich zespołów (23-24.06, Warszawa), a problematyka tworzenia zespołów wojewódzkich została także przedstawiona podczas spotkania wojewodów i komendantów wojewódzkich Policji w Uniejowie 15.09.

W drugiej połowie 2014 r. zintensyfikowano działania, zmierzające do powołania wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi, z udziałem przedstawicieli urzędów wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, inspekcji pracy, władz samorządowych oraz organizacji pozarządowych. W dniach 21-23.04.2015 r. odbyło się szkolenie koordynatorów wojewódzkich Zespołów ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, realizowane w ramach projektu „Poprawa współpracy w zakresie krajowych struktur, powołanych do walki z handlem ludźmi”, finansowanego w 85% z Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Szkolenie było okazją do uroczystego uruchomienia projektu, w obecności koordynatorów, przedstawicieli instytucji koordynującej i nadzorującej wdrażanie projektów, członków Grupy Roboczej międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi oraz dziennikarzy.

W okresie od czerwca do listopada 2015 r. przeszkoleni zostali członkowie wszystkich 15 wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi, poza zespołem mazowieckim, który funkcjonuje już od 2010 r. W sumie było to 299 osób.

Szkolenia były dostosowane indywidualnie do potrzeb każdego zespołu, jego doświadczenia i liczby odbytych uprzednio spotkań. Generalnie zostały wysoko ocenione przez uczestników.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych aktywnie wspierało również nowotworzone zespoły wojewódzkie m.in. poprzez bezpośredni udział pracowników DPM MSW w posiedzeniach zespołów lub przesyłanie materiałów informacyjnych na temat przeciwdziałania handlowi ludźmi. W rezultacie w latach 2014-2015 przedstawiciele DPM MSW uczestniczyli w 18 posiedzeniach zespołów oraz we wszystkich posiedzeniach funkcjonującego od 2010 roku mazowieckiego zespołu ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi.

Do końca 2015 r. wszystkie wojewódzkie zespoły rozpoczęły funkcjonowanie.

Część IV. Podnoszenie kwalifikacji

1. Szkolenia dla organów ścigania i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości

1.1. Zorganizowanie warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów i członków zespołów w komendach wojewódzkich Policji oraz koordynatorów w oddziałach Straży Granicznej celem wymiany doświadczeń i informacji.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

Kontynuując współpracę pomiędzy wyspecjalizowanymi strukturami powołanymi do zwalczania przestępczości handlu ludźmi Komenda Główna Policji i Komenda Główna Straży Granicznej, we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (i Administracji), organizują coroczne wspólne warsztaty szkoleniowe, które mają na celu omówienie bieżącej współpracy, zmian w regulacjach prawnych czy procedurach operacyjno-śledczych, możliwości rozszerzenia współpracy, w tym także międzynarodowej. Są to trzydniowe warsztaty, w których bierze udział ok. 90 osób - w dniach 8-12.04.2013 r. w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, w dniach 6-9.05.2014 r. w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie.

W 2015 r. zdecydowano o odstąpieniu od organizowania wspólnych warsztatów, ze względu na sporą liczbę innych wydarzeń, w tym m.in.:

- szkolenie z zakresu zapobiegania i wykrywania przestępstw Handlu Ludźmi i czynów karalnych z nim powiązanych oraz pedofilii i pornografii dziecięcej połączone z okresową oceną funkcjonowania komórek służby kryminalnej i śledczej Policji odpowiedzialnych za prowadzenie pracy dochodzeniowo-śledczej i operacyjno-rozpoznawczej w zakresie ww. przestępczości dla liderów zespołów HL służby kryminalnej komend wojewódzkich i Stołecznej Policji oraz koordynatorów służby śledczej (8–10.04. w Poznaniu);
- warsztaty „Praktyczne aspekty zwalczania przestępstwa handlu ludźmi i przestępstw z nim powiązanych” dla koordynatorów i członków zespołu do walki z handlem ludźmi Komend Wojewódzkich/Stołecznej Policji oraz zarządów CBŚP, a także członków Grupy Roboczej międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi (7–9.10. w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie).

Regularnie odbywają się też spotkania na szczeblu lokalnym – np. w ramach projektu, realizowanego przez Komendę Miejską w Olsztynie, nawiązano również współpracę ze stroną holenderską. Podczas październikowej wizyty policjantki z Holandii odbyło się szkolenie z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi skierowane do funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej. W szkoleniu udział wzięło 15 policjantów i 7 strażników granicznych.

Ponadto, na szczeblach lokalnych podpisywane są porozumienia ws. operacyjno-śledczego rozpoznawania i wykrywania przestępstw dotyczących handlu ludźmi – np. w 2015 r. takie porozumienie podpisali Komendant Śląsko-Małopolskiego OSG z Komendantem Wojewódzkiej Policji w Krakowie czy Komendant Śląsko-Małopolskiego OSG z Komendantem Wojewódzkiej Policji w Opolu.

1.2. Szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej w ramach kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015r.

W Straży Granicznej realizowane są na bieżąco szkolenia, zgodne z obowiązującym 4-stopniowym „Systemem szkolenia funkcjonariuszy SG z zakresu handlu ludźmi”, zatwierdzonym 29 grudnia 2010 r. przez Komendanta Głównego SG, jak dotąd przeszkolono ogółem 10.613 funkcjonariuszy, w tym w latach 2013-2015:

- na poziomie I – 2.291 osób;
- na poziomie II – 100 osób;
- na poziomie III – 42 osób;
- na poziomie IV – 59 funkcjonariuszy SG.

Ponadto, w 2013 r. w Warszawskim Centrum Sportu Młodzieżowego „Arykole” odbyło się szkolenie organizowane przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji – IOM oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych m.in. z tematyki zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi, z udziałem 19 funkcjonariuszy Nadwiślańskiego OSG.

W 2015 r. Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie realizował przedsięwzięcie szkoleniowe w formie e-learningowej, na podstawie produktu szkoleniowego przekazanego przez Międzynarodową Organizację do Spraw Migracji (IOM) pt. „Rozpoznawanie, ochrona oraz udzielanie pomocy ofiarom handlu ludźmi”, które ukończyło 3329 funkcjonariuszy SG.

W ramach projektów, współfinansowanych z Funduszy Norweskich w roku 2015:

- "Wzmocnienie potencjału Straży Granicznej w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej, w tym handlu ludźmi" (16/NMF PL 15/14), realizowany przez Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie – w ramach tego projektu, jak dotąd 59 funkcjonariuszy SG zostało przeszkolonych w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, a 19 wzięło udział w symulacji procesu sądowego w sprawie o przestępstwo handlu ludźmi; ponadto 40 funkcjonariuszy jest słuchaczami studiów podyplomowych „Kryminologiczne, wiktymologiczne i społeczno-kulturowe aspekty migracji i handlu ludźmi”.
- "Współpraca i kompetencja jako klucz do skutecznej walki z handlem ludźmi" (22/NMF PL 15/14), realizowany przez Międzynarodową Organizację do Spraw Migracji (IOM) i Komendę Główną Straży Granicznej - celem projektu jest przyczynienie się do zwiększenia kompetencji służb odpowiedzialnych za zwalczanie i zapobieganie handlowi ludźmi oraz do wzmocnienia współpracy

instytucjonalnej w zakresie udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy w dobrowolnym powrocie i reintegracji. W grudniu 2015r. zrealizowano cykl trzech szkoleń w placówkach Straży Granicznej w Krakowie, Raciborzu i Wrocławiu. Wzięło w nich udział 66 funkcjonariuszy SG;

- "Wzmocnienie kompetencji i kwalifikacji usług publicznych w zakresie migracji i azylu ze szczególnym naciskiem na zapobieganie nielegalnej migracji" (26/NMF PL 15/14), realizowany przez Komendę Główną Straży Granicznej – w ramach tego projektu odbywają się warsztaty i kursy doskonalące dla niewielkich, kilkunastoosobowych grup, składających się z funkcjonariuszy pionów cudzoziemskich oddziałów SG oraz pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców.

1.3. Wdrożenie kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi w Policji.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji

Termin realizacji: analiza potrzeb szkoleniowych – 2013r.

ewaluacja istniejącego systemu szkoleń – 2014r.

przedstawienie propozycji zmian – 2015r.

Komendant Główny Policji decyzją nr 115 z 13.03.2014r. powołał zespół do opracowania programu nauczania na kursie specjalistycznym z zakresu zapobiegania przestępstwom handlu ludźmi i ich zwalczania. Do najważniejszych zmian w zmodernizowanym programie kursu należy zaliczyć:

- uwzględnienie w jego treści elementów kursu CEPOL dot. zwalczania handlu ludźmi;
- zaktualizowanie treści, dotyczących przepisów krajowych i międzynarodowych, w tym zmiany w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawy o cudzoziemcach;
- rozbudowanie treści, dotyczących taktyki zwalczania przestępstw handlu ludźmi z uwzględnieniem jego poszczególnych form oraz uzupełnienie współpracy międzynarodowej o informacje, dotyczące wspólnych zespołów śledczych.

Uwzględniając powyższe zmiany, w dniach 7–11.04.2014r. odbył się kurs pilotażowy w Szkole Policji w Pile. Przeprowadzone w jego trakcie konsultacje zawodowe z udziałem koordynatorów KWP i CBS KGP pozwoliły na wypracowanie ostatecznego kształtu kursu specjalistycznego. 27 sierpnia 2014r. Komendant Główny Policji podpisał decyzję o wdrożeniu specjalistycznego kursu z zakresu zapobiegania przestępstwom handlu ludźmi i ich zwalczania.

Prowadzenie kursu powierzono Szkole Policji w Pile. Według nowego programu przeszkolono do końca 2015r. 159 policjantów w 8 edycjach trwających 5 dni (36 godzin lekcyjnych).

Ponadto, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie – realizuje obowiązkowe wykłady na temat handlu ludźmi, zapobiegania, zwalczania i systemu dla swoich słuchaczy.

Komenda Stołeczna Policji realizowała w 2015r. projekt "Wzmocnienie zdolności policji w celu zapobiegania i zwalczania transgranicznej i zorganizowanej przestępczości, w tym handlu ludźmi i wędrownych grup przestępczych poprzez stworzenie platformy edukacyjnej z wykorzystaniem e-learningu i zdalnego nauczania" (2/NMF PL15/14), współfinansowany z Funduszy Norweskich. W ramach tego projektu, organizowane są studia podyplomowe nt. kryminologicznych aspektów

procesów migracyjnych w strefie Schengen oraz specjalistyczne kursy dotyczące zwalczania i zapobiegania przestępczości transgranicznej w obszarze Schengen.

Ponadto, w 2015r. odbywały się szkolenia na szczeblach lokalnych, np.:

- Katowice – 27.05.2015r. dla koordynatorów pionu kryminalnego z podległych KMP/KPP; 09.09.2015r. dla Komendanci/Zastępcy Komendantów Miejskich/Powiatowych Policji, Naczelnicy Wydziałów Kryminalnych KMP/KPP garnizonu śląskiego oraz Wydziałów KWP i 06.11.2015r. dla koordynatorów ds. Handlu Ludźmi KMP/KPP woj. Śląskiego;
- Kraków - 11-15.05.2015r. dla organów ścigania i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości i w październiku 2015r. dla koordynatorów służby prewencyjnej KMP/KPP woj. małopolskiego jak również szkolenie lokalne dla funkcjonariuszy KPP w Oświęcimiu;
- Olsztyn - 11-13.02.2015r. dla funkcjonariuszy służby kryminalnej z garnizonu warmińsko-mazurskiego i 24-29.05.2015r. warsztaty szkoleniowe dla funkcjonariuszy z garnizonu warmińsko-mazurskiego;
- Szczecin - 13–16.04.2015r. dla policjantów wydziałów kryminalnych KMP/KPP woj. zachodniopomorskiego;
- Warszawa – 18.06.2015r. dla nieetatowych koordynatorów dw. z handlem ludźmi z podległych KRP, KPP i komisariatów specjalistycznych zajmujących się zwalczaniem handlu ludźmi i 13, 20.11.2015r. dla funkcjonariuszy pionu operacyjnego i śledczego zajmujących się zagadnieniem handlu ludźmi z podległych KRP, KPP i komisariatów specjalistycznych;
- Wrocław - cyklicznie warsztaty szkoleniowe dla koordynatorów i członków zespołów dw. z Handlem Ludźmi w komendach miejskich, powiatowych i komisariatach Policji oraz szkolenia w komendach powiatowych Policji garnizonu dolnośląskiego dla funkcjonariuszy pionu kryminalnego i prewencji.

1.4. Szkolenia dla pracowników ośrodków strzeżonych lub aresztów w celu wydalenia w zakresie identyfikacji i postępowania z ofiarami handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015r.

Szkolenia dla pracowników ośrodków strzeżonych i pracowników pionu cudzoziemskiego, które przygotowują funkcjonariuszy do identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi wśród cudzoziemców, przebywających w ośrodkach strzeżonych lub w sytuacji, gdy cudzoziemcy wystąpią o udzielenie ochrony międzynarodowej (odbyły się w 2013 i w 2014r.).

W dniach 28-29.10.2013r. w Ośrodku Konferencyjno-Szkoleniowym Straży Granicznej w Świdrze zostało przeprowadzone szkolenie dla grupy funkcjonariuszy ośrodków strzeżonych Straży Granicznej z sekcji dydaktyczno-wychowawczej oraz z sekcji ewidencji. Z kolei 2.12.2013r. w Warszawie odbyło się jednodniowe spotkanie szkoleniowe dla funkcjonariuszy Straży Granicznej odpowiedzialnych za przyjmowanie wniosków o nadanie statusu uchodźcy. Oba przedsięwzięcia miały na celu przygotowanie funkcjonariuszy do rozpoznania potencjalnych ofiar handlu ludźmi wśród

cudzoziemców przebywających w ośrodkach strzeżonych lub w sytuacji gdy cudzoziemcy wystąpią o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce.

W dniach 30.09.–1.10.2014r. omówione zostały zasady postępowania w przypadku identyfikacji cudzoziemskiej ofiary handlu ludźmi, w świetle przepisów ustawy z 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach podczas szkolenia dla funkcjonariuszy pionu cudzoziemskiego w OKS SG „Strażnica” w Otwocku.

Natomiast, w ramach projektu BMPR (Monitoring dostępu do terytorium oraz procedur ochronnych w Polsce), finansowanego ze środków UNHCR, a realizowanego w 2014r., prawnicy Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć przeprowadzili 6 czterodniowych szkoleń (3 w 2014r. i 3 w 2015r.) dla funkcjonariuszy Straży Granicznej pod tytułem „Wzmocnienie ochrony uchodźców przez lepsze zarządzanie granicą”. Jednym z tematów poruszanych na szkoleniu była sytuacja osób szczególnej troski, w tym ofiar przemocy seksualnej oraz handlu ludźmi. Oprócz aspektów odnoszących się do procedury uchodźczej zaprezentowane zostały uczestnikom szkolenia praktyczne aspekty przeciwdziałania handlowi ludźmi i identyfikacji ofiar, kwestia dzieci cudzoziemskich bez opieki oraz sytuacja cudzoziemców należących do grup szczególnej troski.

Ponadto, w ramach projektu prawnicy CPP regularnie wizytowali Strzeżone Ośrodki dla Cudzoziemców w celu monitoringu dostępu cudzoziemców do procedury uchodźczej, przestrzegania zasady non-refoulement oraz standardów realizowania tzw. procedur dublińskich, jak również udzielania informacji na temat praw i obowiązków w procedurze. Podczas tych wizyt informowali o dostępnej pomocy, również z zakresu przeciwdziałania i reagowania na przypadki handlu ludźmi.

1.5. Szkolenie dla rzeczników organów ścigania poświęcone zakresowi informacji i metodom skutecznego przekazu medialnego w przypadku spraw o handel ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji i Komendą Główną Straży Granicznej

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015r.

Komenda Główna Policji organizowała także szkolenia dla rzeczników organów ścigania z zakresu kształtowania polityki medialnej i działalności prasowo-informacyjnej w Policji (25.09.2013r. w Szklarskiej Porębie i w dniach 5–7.11.2014r. w Juracie). Jednym z poruszonych tematów był „Zakres informacji i metody skutecznego przekazu medialnego w przypadku spraw o handel ludźmi”.

1.6. Szkolenie dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej prowadzących spotkania z młodzieżą z zakresu metodyki prowadzenia zajęć o handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej i organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015r.

W ramach przeglądu filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej w 2013r. zorganizowano spotkanie z funkcjonariuszami Policji i Straży Granicznej zajmującymi się problematyką handlu ludźmi podczas spotkań z młodzieżą w Częstochowie i Dąbrowie Górniczej. W czasie spotkania funkcjonariusze otrzymali do wykorzystania scenariusze zajęć „Handel dziećmi”, które posłużą do właściwego przekazywania wiedzy na temat handlu ludźmi podczas spotkań z młodzieżą.

Ponadto, 14.06.2014r. Nadwiślański Oddział Straży Granicznej zorganizował spotkanie dla placówek oświatowych prowadzących klasy o profilu mundurowym, w którym uczestniczyły osoby odpowiedzialne za realizację spotkań z młodzieżą w Straży Granicznej. Podczas spotkania przedstawiciel Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przedstawił problematykę i metody informowania młodzieży o zjawisku handlu ludźmi.

Natomiast w 2015r., w zakresie szkoleń dla funkcjonariuszy prewencji z tematyki handlu ludźmi:

- w styczniu - podczas spotkania funkcjonariuszy pionów prewencyjnych zorganizowano warsztat poświęcony metodyce nauczania o handlu ludźmi;
- 26.03. - Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie Wielkopolskim zorganizowała warsztaty dla funkcjonariuszy pionu prewencji poświęcone metodyce prowadzenia zajęć z młodzieżą, prelegentem był przedstawiciel Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi DPM MSW;
- 23.11. - funkcjonariusze Wydziału Kryminalnego oraz funkcjonariusze Wydziału Prewencji KWP w Lublinie przeprowadzili szkolenie pt. „*Handel ludźmi oraz zjawiska wpływające na tego typu przestępczość*”. W szkoleniu udział wzięli koordynatorzy dw. z przestępczością handlu ludźmi pionu kryminalnego oraz koordynatorzy prewencji dw. z przestępczością handlu ludźmi KMP/KPP garnizonu lubelskiego.

1.7. Szkolenie dla sędziów i prokuratorów poświęcone kryminalistycznym, kryminologicznym i prawnym aspektom handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w zależności od dostępnych środków finansowych i możliwości organizacyjnych

Termin realizacji: 2014, 2015 r.

W 2013 r. w Krakowie odbyło się seminarium dla sędziów i prokuratorów (15-16.03., którego tematem była m.in. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 roku w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, problematyka odstąpienia od ukarania i ścigania, a także wtórnej wiktymizacji - w seminarium wzięły udział 64 osoby z 21 Państw Członkowskich UE i Turcji, w tym 8 osób z Polski.

Ponadto, Prokuratura Generalna zorganizowała szkolenie (28.11.2013 r.) z zakresu handlu ludźmi, w ramach którego przeszkolonych zostało 50 prokuratorów. Tematyka szkolenia obejmowała:

- prezentację orzecznictwa międzynarodowego w sprawach o handel ludźmi i wynikające z tego zobowiązania Polski;
- zagadnienia dotyczące nielegalnej adopcji a handel ludźmi na przykładach prowadzonych postępowań przygotowawczych i orzeczeń sądów;
- handel ludźmi w celu pracy przymusowej;
- zagadnienia dotyczące wyboru kwalifikacji prawnej przestępstw handlu ludźmi – z art. 253 § 1 kk i art. 189a § 1 k.k. – na przykładzie orzecznictwa sądów;
- prezentację sprawy dotyczącej handlu ludźmi w celu wykorzystania do wyłudzenia świadczeń socjalnych i kredytów bankowych,
- prezentacje przedstawicieli poszczególnych prokuratur apelacyjnych na temat obserwowanych problemów, poziomu prowadzonych śledztw, obserwowanych dobrych i złych praktyk, a także tendencji zjawiska.

Nawiązana przez Dział Współpracy Międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury współpraca międzynarodowa, pozwoliła na przeszkolenie w 2014r. 39 uczestników z Polski w ramach seminariów organizowanych przez Europejską Akademię Prawa w Trewirze oraz w ramach projektu Słowackiej Akademii Sądownictwa na temat: „Wymiar sprawiedliwości, a ochrona ofiar”, gdzie tematyka poszczególnych szkoleń nawiązywała do problematyki zwalczania handlu ludźmi, a w 2015r. w ramach innych szkoleń międzynarodowych – 18 prokuratorów.

W dniach 26-27.11.2015r. odbyło się szkolenie dla 100 prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych i Prokuratury Generalnej ‘Praktyczne aspekty zwalczania handlu ludźmi w świetle najnowszych rozwiązań prawnych oraz orzecznictwa sądów krajowych i międzynarodowych’.

Natomiast, w ramach projektu "Szkolenie sędziów i innych pracowników prokuratury w zakresie zapobiegania i zwalczania transgranicznej i zorganizowanej przestępczości" (1/NMF PL 15/14) – realizowanego z Funduszy Norweskich, do końca kwietnia 2016r. 500 prokuratorów zapozna się z kwestiami przestępczości transgranicznej, w tym handlu ludźmi na szkoleniach, warsztatach i konferencjach.

1.8. Warsztaty dla funkcjonariuszy Straży Granicznej i prokuratorów poświęcone współpracy w zakresie ścigania handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główną Straży Granicznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Prokuraturą Generalną

Termin realizacji: 2014, 2015r.

W 2014r. w warsztatach, zorganizowanych w Koszalinie (6–9.05.2014r.) dla funkcjonariuszy Straży Granicznej i Policji wzięli udział prokuratorzy z Prokuratury Generalnej oraz Prokuratury Okręgowej w Słupsku, którzy przeprowadzili wykłady z zakresu współpracy międzynarodowej - wykorzystania instrumentu wspólnych zespołów śledczych w teorii i praktyce oraz z zakresu pracy przymusowej.

1.9. Warsztaty dla prokuratorów, funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej – dot. powoływania i praktycznych aspektów funkcjonowania Joint Investigation Team.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej i Prokuraturą Generalną

Termin realizacji: 2014 r. lub 2015 r.

W ramach ww. VII wspólnych warsztatów szkoleniowych dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, dotyczących zwalczania przestępczości handlu ludźmi zorganizowanych w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie (5-9.05.2014r.) omawiano m.in. możliwości powoływania oraz praktyczne aspekty funkcjonowania *Joint Investigation Teams*.

Warto dodać, że w latach 2013-2015 powołane zostały dwa wspólne zespoły śledcze:

- z Rumunią – w 2014r. prowadził dochodzenie w sprawie o handel ludźmi, gdzie ofiarami byli obywatele Rumunii, rekrutowani przez dwóch braci, również obywatelstwa rumuńskiego, transportowani do Polski i zmuszani do żebrania;
- z Wielką Brytanią - został powołany w lutym 2014r. w celu prowadzenia dochodzenia w sprawie o handel ludźmi. Pokrzywdzonymi są obywatele Polski, wykorzystywani do pracy przymusowej na terenie Wielkiej Brytanii.

Ponadto, obecnie prowadzone są starania o powołanie Wspólnego Polsko – Belgijskiego Zespołu śledczego. Sprawa dotyczy handlu ludźmi w celu wykorzystania do pracy przymusowej obywateli Polskich na terenie Belgii.

2. Szkolenia dla osób/profesjonalistów świadczących pomoc ofiarom handlu ludźmi

2.1. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim kadry ośrodków interwencji kryzysowej w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Centralnym Ośrodkiem Szkolenia Straży Granicznej oraz organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

Ministerstwo (Rodziny) Pracy i Polityki Społecznej organizuje cykliczne - trzydniowe szkolenia dla kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej „Wsparcie ofiar handlu ludźmi”. Są one organizowane w Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog” im. A. Bączkowskiego, a ich koszty są pokrywane ze środków budżetowych Ministerstwa (Rodziny) Pracy i Polityki Społecznej.

W latach 2013-2014 wzięło w nich udział:

- w 2013 r. – 87 osób w 4 szkoleniach,
- w 2014 r. – 44 osób w dwóch szkoleniach,
- w 2015 r. - 95 osób w czterech szkoleniach.

Ponadto, w 2014r. odbył się szereg spotkań z personelem placówek opiekuńczo-wychowawczych, mogącym mieć do czynienia z potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi:

- spotkanie nt. zapewnienia pomocy społecznej ofiarom handlu ludźmi (5.02., Warszawa);
- warsztaty szkoleniowe dla przedstawicieli placówek opiekuńczo-wychowawczych z województwa mazowieckiego (11.06., Warszawa);
- spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Fundacji La Strada, poświęcone problemom w zapewnieniu wsparcia dla ofiar na podstawie ustawy o pomocy społecznej (16.06., Warszawa);
- seminarium „Systemowe i praktyczne wymiary ochrony praw i sprawowania kurateli nad dziećmi cudzoziemskimi bez opieki” (26.06., Warszawa);
- spotkanie z personelem Placówki Opiekuńczej nr 2 w Warszawie nt. postępowania w przypadku kontaktu z ofiarami handlu ludźmi (13.10., Warszawa).

W ramach KCIK, od 2014 r. realizowany jest cykl zajęć – według autorskiego programu - dla słuchaczy Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Warszawie, Wydział Zaoczny.

2.2. Przeszkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej w zakresie programu „Dobrowolne powroty”, w tym w postępowaniu z ofiarami handlu ludźmi i dziećmi bez opieki.

Odpowiedzialni za realizację: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji we współpracy z Komendą Główną Straży Granicznej oraz Urzędem ds. Cudzoziemców – w zakresie realizacji szkoleń

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015r.

W 2013 r. w zakresie programu „Dobrowolne powroty”, w tym także w zakresie postępowania z ofiarami handlu ludźmi i dziećmi bez opieki, odbyło się 7 szkoleń, z czego 1 przeznaczone było dla pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców w Warszawie, a 6 dla przedstawicieli Straży Granicznej. W sumie w 2013 r. przeszkolono prawie 250 osób w 7 szkoleniach. Ponadto, w 2013 roku odbyły się 3 spotkania eksperckie poświęcone tematyce dzieci cudzoziemskich bez opieki w Warszawie – 04.06., 24.06., 13.09.

W 2014r. w ramach programu „Dobrowolne powroty” IOM opracowała szkolenie e-learningowe „Rozpoznawanie, ochrona oraz udzielanie pomocy ofiarom handlu ludźmi”, któremu towarzyszyło szkolenie fokusowe, zorganizowane 27.06. dla 23 przedstawicieli Straży Granicznej, Policji i Urzędu ds. Cudzoziemców. Uczestnicy pozytywnie ocenili szkolenie, które zostało następnie udostępnione właściwym instytucjom.

Kwestia „dobrowolnych powrotów jest jedną z kwestii, poruszanych na szkoleniach, realizowanych w ramach projektu "Współpraca i kompetencja jako klucz do skutecznej walki z handlem ludźmi" (22/NMF PL 15/14) przez Międzynarodową Organizację do Spraw Migracji (IOM) i Komendę Główną Straży Granicznej (więcej – powyżej w p. 1.2.).

Ponadto, w 2015 r. w ramach projektu „Zwiększenie efektywności działań w dziedzinie dobrowolnych powrotów. Faza II”, finansowanego ze środków EFPI, w placówkach SG w Krakowie, Łodzi, Wrocławiu i Gdańsku zorganizowano szkolenia dla 154 funkcjonariuszy Straży Granicznej. W trakcie szkoleń, poświęconych zagadnieniu dobrowolnych powrotów, omawiano również formy pomocy w powrocie dostępne dla ofiar handlu ludźmi.

2.3. Szkolenie dla pracowników organizacji pozarządowych w zakresie wspierania ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015r.

W 2014 r. IOM przeprowadził w Warszawie szkolenie, poświęcone ofiarom handlu ludźmi „Zjawisko handlu ludźmi – przeciwdziałanie, identyfikacja ofiar, system pomocy i ochrony dla ofiar handlu ludźmi”, w którym wzięło udział 18 przedstawicieli organizacji pozarządowych.

27.11.2014 r., w Biurze Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie, odbyło się seminarium „Handel ludźmi w Polsce w kontekście ostatnich wydarzeń na Ukrainie – diagnoza sytuacji, wzmocnienie współpracy i analiza wyzwań”. W szkoleniu wzięło udział 17 pracowników PCK, w tym reprezentanci Krajowego Biura Poszukiwań i Informacji oraz oddziałów okręgowych.

W sumie w latach 2013-2015 w szkoleniach dla organizacji pozarządowych, prowadzonych przez organizacje, bardziej doświadczone w tematyce handlu ludźmi (jak Fundacja La Strada, Stowarzyszenie Po-MOC, IOM), a także osoby z instytucji publicznych (MSWiA, organy porządku publicznego) wzięło udział ok. 40 osób. Ich zakres tematyczny to m.in.:

- omówienie definicji handlu ludźmi;
- przeciwdziałanie handlowi ludźmi,
- identyfikację ofiar,
- system pomocy i ochrony dla ofiar handlu ludźmi.

Od 2015r. w ramach Sieci Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi odbywają się regularne zjazdy członków. Każdy taki zjazd ma swój temat przewodni, np. polityka medialna nt. handlu ludźmi, współpraca organizacji pozarządowych z instytucjami publicznymi, etc. Do końca stycznia 2016r. odbyło się sześć takich zjazdów.

Organizacje pozarządowe, zrzeszone w Ogólnopolskiej Sieci prowadzą w swoich regionach warsztaty z wiedzy na temat handlu ludźmi. Szkolenia te skierowane są do pracowników organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, służb ścigania, członków wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi. Dotychczas, w ramach 11 warsztatów, przeszkolono ok. 260 osób.

2.4. Wdrażanie szkoleń dla pracowników służby zdrowia mogących mieć kontakt z ofiarami handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Ministerstwem Zdrowia i organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: analiza potrzeb – 2013 r.

opracowanie propozycji – 2014 r.

wdrożenie szkoleń – 2015 r.

Pracownicy służby zdrowia mogą odegrać istotną rolę w identyfikacji domniemanych ofiar handlu ludźmi, w tym głównie obywateli polskich.

26.09.2013 r. w Warszawie odbyło się pilotażowe szkolenie dla personelu Centralnego Szpitala Klinicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie zrealizowane przez MSW we współpracy z Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada. Celem szkolenia było zaznajomienie przedstawicieli służby zdrowia z zasadami postępowania w przypadku kontaktu z ofiarą handlu ludźmi, wskaźnikami wspomagającymi identyfikację i najczęstszymi schorzeniami, które mogą wynikać z wykorzystania w procederze handlu ludźmi.

W 2014r. w wyniku konsultacji między Departamentem Polityki Migracyjnej a Departamentem Zdrowia MSW ustalono zagadnienia, które będą poruszane na szkoleniach personelu medycznego:

- zarys zjawiska i formy handlu ludźmi, występujące w Polsce i na świecie;
- podstawowe regulacje prawne i uprawnienia ofiar;
- wskaźniki wspomagające identyfikację ofiar handlu ludźmi;
- podstawowe zasady bezpieczeństwa i zakres działań podmiotów, świadczących wsparcie dla ofiar handlu ludźmi;
- wyjaśnienie podstawowych wątpliwości i stereotypów, dotyczących zjawiska handlu ludźmi i poszczególnych jego form (np. handlu narządami ludzkimi).

Ostatecznie, odbyły się dwa spotkania z personelem medycznym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych:

- szkolenie wspomagające identyfikację ofiar handlu ludźmi – 22.07.2014 r. w Katowicach,
- spotkanie, poświęcone postępowaniu w przypadku podejrzenia kontaktu z ofiarą handlu ludźmi – 25.11.2014 r. we Wrocławiu.

Zagadnienia dotyczące handlu ludźmi zostały włączone do nowo opracowanych programów kształcenia dla pielęgniarek i położnych, które zostały zaakceptowane przez Ministra Zdrowia w dniu 19 sierpnia 2015 r. Zagadnienia te ujęte są we wszystkich obowiązujących programach szkoleń specjalizacyjnych: Moduł I Humanistyczno – Społeczne Podstawy Specjalizacji, część I: Etyka i prawo - jako następujące jednostki modułowe :

- Problem handlu ludźmi i organami ludzkimi dla potrzeb transplantacji. (wykład 1 godz., ćwiczenia 1 godz.).
- Pielęgniarki i położne wobec zjawiska wykluczenia społecznego. (wykład 1 godz., ćwiczenia 1 godz.).

- Odpowiedzialność pielęgniarki i położnej wobec problematyki handlu ludźmi i organami ludzkimi oraz wykluczenia społecznego (wykład 1 godz., ćwiczenia 1 godz.).

Powyższe treści realizowane są w ramach szkoleń specjalizacyjnych dla pielęgniarek i położnych. W związku z tym, każda pielęgniarka i położna z tytułem specjalisty, zdobytym na podstawie aktualnie obowiązujących programów specjalizacji, będzie posiadała wiedzę w przedmiotowym zakresie.

Organizatorami kształcenia w powyższym zakresie mogą być:

- uczelnie, szkoły prowadzące działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych oraz podmioty lecznicze;
- inne podmioty po uzyskaniu wpisu do właściwego rejestru podmiotów prowadzących kształcenie podyplomowe, będącego rejestrem działalności regulowanej.

W 2013 r., w celu zwiększenia świadomości przedstawicieli ochrony zdrowia na temat form przeciwdziałania przemocy, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych rozpoczęła działania edukacyjno-informacyjne pod hasłem „Lekarzu, reaguj na przemoc”. Ich celem jest m.in. podniesienie kompetencji przedstawicieli ochrony zdrowia w zakresie rozpoznawania przemocy (ze szczególnym uwzględnieniem przemocy w rodzinie). W ramach tego projektu powstała strona internetowa: www.lekarzureagujnaprzemoc.pl, publikacja „Przewodnik dla pracowników ochrony zdrowia” prezentujący prawne i psychologiczne aspekty przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ulotka promująca stronę internetową. Publikacje zostały przekazane do wszystkich placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej (ponad 10 tys. podmiotów).

Ww. działania podejmowane w ramach systemu ochrony zdrowia mogą przyczynić się do skuteczniejszej identyfikacji ofiar handlu ludźmi, w tym ofiar niepełnoletnich, oraz udzielania im odpowiedniej pomocy.

2.5. Zorganizowanie spotkania informacyjnego nt. handlu ludźmi w szczególności do pracy przymusowej dla personelu konsularnego krajów pochodzenia ofiar identyfikowanych w Polsce.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Międzynarodową Organizacją ds. Migracji

Termin realizacji: 2014 r.

Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji - IOM zorganizowała szkolenie dla przedstawicieli placówek dyplomatycznych państw trzecich, poświęcone problematyce identyfikacji i systemu wsparcia dla ofiar handlu ludźmi (28.05.2014 r. w Warszawie).

Ponadto, 23.08.2014 r. w Ambasadzie Filipin w Warszawie odbyło się spotkanie dotyczące możliwości ochrony przed niebezpieczeństwami związanymi z migracją zarobkową kobiet (więcej informacji w części I p. 4).

Pod koniec 2015 r. rozpoczęto przygotowania do organizacji analogicznego spotkania dla personelu konsularnego Ukrainy. Zgodnie z harmonogramem spotkanie ze stroną ukraińską ma mieć miejsce na początku 2016 r.

2.6. Zorganizowanie szkoleń nt. zjawiska handlu ludźmi dla polskiego personelu konsularnego krajów docelowych dla polskich ofiar handlu ludźmi identyfikowanych za granicą.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014r.

Od 2013 r., w ramach cyklicznych szkoleń dla kandydatów wyjeżdżających do pracy na stanowiskach konsularnych, organizowanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, realizowany jest także moduł szkoleniowy nt. handlu ludźmi. Celem tego modułu jest zaznajomienie personelu konsularnego z tematyką handlu ludźmi, zakresem pomocy przysługującej ofiarom oraz zasadami postępowania w przypadku kontaktu z domniemaną ofiarą handlu ludźmi:

- w 2013 r. zrealizowano trzy szkolenia – 22lipca, 13 września i 18 października;
- w 2014 r. odbyło się siedem takich szkoleń – 24 stycznia, 21 marca, 16 maja, 10 lipca, 25 lipca, 4 września i 19 listopada;
- w 2015 r. odbyło się sześć szkoleń – 16 stycznia, 10 kwietnia, 25 maja, 12 czerwca, 12 sierpnia i 18 listopada.

Ogólnie w latach 2013-2015 przeszkolono ok. 400 osób w ramach 16 szkoleń (średni udział to 25 osób na szkoleniu). Według Ministerstwa Spraw Zagranicznych, w połowie 2016 r. wszyscy członkowie polskiego personelu konsularnego będą przeszkoleni w zakresie handlu ludźmi

Ponadto, w Ministerstwie Spraw Zagranicznych opracowano intranetowe dossier Departamentu Konsularnego MSZ, zawierające zbiór najważniejszych aktów prawnych obejmujących regulacje dotyczące handlu ludźmi. Zawartość dossier została skonsultowana z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, jest dostępna dla wszystkich konsulów, a także na bieżąco aktualizowana i rozbudowywana o nowe, istotne treści.

3. Szkolenia wspomagające identyfikację ofiar

3.1. Szkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o status uchodźcy i pracujących w Ośrodkach dla Uchodźców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

W okresie 2013-2015 odbywały się szkolenia, dotyczące handlu ludźmi, w których wzięło udział 43 pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców. W ramach szkolenia przedstawiono m.in. aktualną skalę zjawiska handlu ludźmi w Polsce oraz system zwalczania i zapobiegania temu przestępstwu, jak również omówiono kwestie identyfikacji i udzielania wsparcia ofiarom i potencjalnym ofiarom handlu ludźmi. Ponadto, w ramach szkolenia uczestnicy mogli zapoznać się z projektem dokumentu pt. „Procedura postępowania dla pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców rozpatrujących wnioski o nadanie statusu uchodźcy w przypadku dokonania wstępnej identyfikacji Cudzoziemca jako ofiary handlu ludźmi”.

W ramach projektu „Zwiększanie efektywności zarządzania migracjami w Polsce”, IOM przeprowadziła w 2014r. szkolenie dla pracowników UdsC „Identyfikowanie ofiar i postępowanie w przypadku handlu ludźmi”, w którym wzięło udział 17 osób.

Ponadto wdrożona została procedura wspomagająca identyfikację ofiar handlu ludźmi wśród osób wnioskujących o status uchodźcy (więcej informacji w części II p.3.2).

3.2. Szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Komendą Główną Straży Granicznej oraz organizacjami pozarządowymi odpowiedzialnymi za prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

Szkolenie dla pracowników Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie problematyki handlu ludźmi, w tym m.in. pracy przymusowej, odbywają się corocznie w ośrodku szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu:

- w dniach 5-6.03.2013 r. z udziałem 32 osób;
- w dniach 26-27.06.2014 r. z udziałem 33 osób;
- w dniach 14-16.09.2015 r. z udziałem 21 osób.

Wśród uczestników znajdowali się inspektorzy pracy (w tym sekcji legalności zatrudnienia) i pracownicy merytoryczni Głównego Inspektoratu Pracy. Wykłady prowadzone były przez przedstawicieli MSW, Prokuratury, Policji, Straży Granicznej, Fundacji La Strada oraz Państwowej Inspekcji Pracy.

W programie szkolenia uwzględniane są następujące zagadnienia:

- handel ludźmi do pracy przymusowej – pojęcie, obraz zjawiska w Polsce i system zwalczania i zapobiegania temu zjawisku;
- wsparcie dla ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej w doświadczeniach Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego;
- kontrola legalności zatrudnienia cudzoziemców jako jedna z form identyfikacji ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej;
- omówienie przypadków handlu ludźmi do pracy przymusowej;
- metodyka postępowania inspektora pracy PIP w razie podejrzenia pracy przymusowej.

W trakcie szkoleń odbywają się również ćwiczenia praktyczne w zakresie identyfikacji przypadków handlu ludźmi lub pracy przymusowej przez inspektorów pracy, na podstawie przypadku zaprezentowanego w filmie dokumentalnym pt. „Przypadek robotników leśnych”.

INNE SZKOLENIA:

1. Szkolenia dla członków wojewódzkich zespołów ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi – informacja powyżej w części III p. 4.
2. Z inicjatywy Prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie w 2015 roku przedstawiciel DPM MSWiA przeprowadził warsztat dla członków rady ds. społecznej readaptacji i pomocy skazanym ukierunkowany na przeciwdziałanie wykorzystaniu osób z przeszłością kryminalną przez sprawców handlu ludźmi.

Część V. Badania dot. problematyki handlu ludźmi/ Ewaluacja działań

1. Opracowanie i publikacja corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015r.

W 2014 r. Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, opierając się na danych własnych oraz współpracujących instytucji i organizacji:

- opracował i przekazał do Komisji Europejskiej pierwszy raport, dotyczący oceny trendów w zakresie handlu ludźmi, przedstawiający statystyki oraz ewaluację działań przeciwko handlowi ludźmi za lata 2011-2013 (zobowiązanie do przygotowania raportu wynika z art. 20 Dyrektywy 36/2011);
- w grudniu opublikował raport „Ofiary handlu ludźmi korzystające z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi w latach 2012-2013”, stanowiący analizę ankiet, wypełnionych przez osoby korzystające z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego.

W 2015r. zostały przygotowane i opublikowane na stronie handelludzi.eu raporty nt. zjawiska handlu ludźmi w Polsce za lata 2012-2013 i za rok 2014 r. Pod koniec 2015 r. rozpoczęto prace nad przygotowaniem analizy na temat systemu wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi w latach 2006 – 2014. Materiał zostanie opracowany i opublikowany na początku 2016 r.

Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, opierając się na danych własnych oraz współpracujących instytucji i organizacji, opracował i przekazał:

- raport do OBWE „Survey on the implementation of the OSCE Action Plan to Combat Trafficking in Human Beings (2003) and the Addendum to the OSCE Action Plan on Combating Trafficking in Human Beings: One Decade Later (2013)” – w lipcu 2015 r.;
- wkład do Światowego Raportu nt. Handlu Ludźmi 2016 (UNODC Global Report on Trafficking in Persons 2016) – we wrześniu 2015 r.

Corocznie Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć opracowuje raport pt. "Zjawisko handlu ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców przebywających w Polsce", który jest publikowany na stronie internetowej www.pomocprawna.org i na stronie www.handelludzi.eu. Publikacja jest tłumaczona na język angielski.

1.1. Opracowanie publikacji podsumowującej realizację krajowych planów działań przeciwko handlowi ludźmi w latach 2003 – 2013.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014 r.

Realizacja tego zadania została rozpoczęta, a publikacja planowana jest w ramach projektu, finansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego w 2016 r.

2. Doskonalenie systemu gromadzenia danych dot. handlu ludźmi będących w dyspozycji organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organizacji i instytucji świadczących pomoc ofiarom handlu ludźmi z uwzględnieniem dorobku i zaleceń UE w tej dziedzinie.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

Posiedzeniem 27.09.2013r. zostały wznowione prace grupy eksperckiej ds. gromadzenia danych statystycznych w ramach Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Powyższe było wynikiem przekazanych przez Komisję Europejską wytycznych w zakresie gromadzenia przez Państwa Członkowskie UE danych na temat przestępstwa handlu ludźmi.

W 2015r., w związku ze zmianą systemu gromadzenia informacji kryminalnych w Komendzie Głównej Policji, zostały podjęte robocze konsultacje nt. kształtu przekazywanych danych statystycznych.

Obecnie, przesyłanie danych statystycznych jest konsultowane w trybie roboczym.

Również Centralny Ośrodek Szkolenia SG w Koszalinie podjął inicjatywę w obszarze doskonalenia systemu gromadzenia danych – w ramach aplikacji proponowanych przez NCBiR uzyskał grant na SIC – Modułowy Wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi. Rezultatem projektu będzie m.in. przygotowanie narzędzia informatycznego, umożliwiającego analizowanie danych o przestępczości cudzoziemców. Aktualnie projekt jest realizowany przez konsorcjum PAN, Uniwersytet w Białymstoku i firmę Medcore.

3. Badania zjawiska handlu ludźmi

Badania nt. handlu ludźmi są w Polsce zlecane lub prowadzone przez:

- instytucje naukowo-badawcze, tj. Uniwersytet Warszawski, Centralny Ośrodek Szkolenia SG, Polskie Towarzystwo Socjologiczne, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Instytut Spraw Publicznych, Polska Akademia Nauk, Politechnika Koszalińska, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Białostocki;
- organizacje pozarządowe – Fundacja La Strada, Fundacja Dzieci Niczyje, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej;
- organizacje międzynarodowe – IOM;
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych/ i Administracji, Ambasadę Wielkiej Brytanii w Warszawie.

W większości przypadków są one realizowane w ramach projektów, i współfinansowane ze środków budżetowych/własnych.

Ich wyniki są zazwyczaj publikowane w tradycyjnej książkowej formie, a także na stronach internetowych. Informacje o kolejnych prowadzonych projektach, badaniach i raportach znajdują się na stronie: www.handelludzmi.eu.

1. Projekty, prowadzone w okresie 2013-2015:

- Projekt FIGAS - "Tworzenie nowej jakości w systemie eliminowania handlu ludźmi w Polsce", realizowany przez Ośrodek Badań Handlu Ludźmi Uniwersytetu Warszawskiego, Komendę Główną Straży Granicznej i Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie, a finansowany przez Komisję Europejską w ramach Programu ISEC *Prevention and Fight Against Crime 2011*. Był realizowany od stycznia 2013 do marca 2015r. i miał na celu uzupełnienie brakujących elementów w systemie przeciwdziałania i zwalczania handlu ludźmi w Polsce.
- Projekt „Np. Holandia” – wsparcie bezpiecznej emigracji oraz ochrona przed handlem ludźmi – poradnictwo i pomoc dla polskich emigrantów”, realizowany w 2014r. przez Fundację La Strada wspólnie z organizacją „Fairwork” z Holandii, Stowarzyszeniem Polek w Holandii oraz Instytut Technologii i Edukacji Politechniki Koszalińskiej. W ramach projektu, poza prowadzeniem kampanii uświadamiających, przeprowadzone zostały badania, dotyczące czynników sprzyjających migracji zarobkowej oraz tego, w jaki sposób praca za granicą jest organizowana.
- „Handel ludźmi do pracy przymusowej: mechanizmy powstawania i efektywne zapobieganie” – realizowany w 2014r. przez Ośrodek Badań Handlu Ludźmi UW w ramach Projektu ADSTRINGO – Przeciwdziałanie handlowi ludźmi do pracy przymusowej poprzez usprawnienie współpracy, diagnozę problemów i wzmocnienie systemowego podejścia w Polsce i Federacji Rosyjskiej, realizowanego przez European Institute for Crime Prevention and Control (HEUNI) z Finlandii, Grupę Zadaniową Przeciwko Handlowi Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego ze Szwecji, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Litewskiej oraz Uniwersytet w Tartu z Estonii. Celem projektu było z jednej strony zgromadzenie wiedzy o mechanizmach, które prowadzą do pracy przymusowej, a z drugiej

strony wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami krajowymi i regionalnymi w zakresie eliminowania tego zjawiska.

Wyniki badań zostały zaprezentowane na konferencji, która odbyła się 9 października 2014r. a także w publikacji, wydanej przez Radę Państw Morza Bałtyckiego i dostępnej na stronie www.cbss.org.

- „Modern Slavery Landscape in Poland” - projekt badawczy, realizowany w 2014r. przez Ośrodek Badań Handlu Ludźmi Uniwersytetu Warszawskiego na zlecenie organizacji pozarządowej Walk Free Foundation z Australii. Podstawowym zadaniem było stworzenie mapy zjawiska współczesnego niewolnictwa w Polsce w oparciu o różne dane i informacje. Wyniki badań zostały opisane w raporcie pt. Country Strategy Report: Modern Slavery Landscape in Poland, który jest własnością organizacji Walk Free Foundation. Obecnie trwają rozmowy nt. możliwości opublikowania tego raportu również w Polsce.
- W grudniu 2014 r. w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauki, obroniona została praca doktorska Łukasza Wieczorka „Praca przymusowa - zagadnienia prawne i kryminologiczne”. Podstawowym celem badań było ustalenie, czy w Polsce występuje zjawisko pracy przymusowej, a jednocześnie czy istnieje funkcjonalny związek pomiędzy pracą przymusową, a handlem ludźmi. W najbliższych planach jest wydanie tej pracy w tradycyjnej, książkowej formie.
- Projekt „Poprawa zdolności Polski do walki z handel ludźmi”, którego elementem jest badanie świadomości społecznej nt. handlu ludźmi – szczegóły w p. 4.1.
- W 2014r. rozpoczęto realizację projektu pt. „SIC – Modułowy wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców” wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi. Liderem projektu jest Instytut Nauk Prawnych PAN, a w jego realizację zaangażowani są jeszcze: Uniwersytet w Białymstoku oraz firma Medcore Sp. z o.o. Projekt zakończy się w 2016 r., a wyniki przeprowadzonych badań mają zostać opublikowane w drugim kwartale 2016 r.

3.1. Analiza sytuacji ofiar handlu ludźmi, które korzystały z pomocy i wsparcia w l. 2006-2012

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Fundacją La Strada

Termin realizacji: 2014 r.

Zadanie, ze względu na obciążenie innymi obowiązkami oraz zmiany kadrowe w Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW zostało przesunięte na 2015r.

Opublikowano natomiast analizę „Ofiary handlu ludźmi, korzystające z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi”. Analizy dokonano na podstawie 312 anonimowych ankiet, wypełnionych w latach 2012 - 2013, z których 237 dotyczyło osób zidentyfikowanych jako ofiary handlu ludźmi. Poszerzona analiza dotycząca sytuacji ofiar korzystających ze wsparcia została opracowana pod koniec 2015 r. i zostanie opublikowana w materiale pt. „System wsparcia i ochrony ofiar handlu ludźmi oraz jego beneficjenci w latach 2006 – 2014” na początku 2016 r.

3.3. Analiza akt spraw dot. handlu ludźmi i przestępstw okołoprostytucyjnych na szkodę małoletnich

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje

Termin realizacji: 2014, 2015 r.

Zadanie zostało przesunięte do realizacji w ramach Krajowego Planu Działań na lata 2016-2018.

4. Przeprowadzenie badań dot. świadomości zagrożenia handlem ludźmi .

4.1. Ogólnopolskie badanie opinii publicznej dot. świadomości / stanu wiedzy nt. zagrożenia handlem ludźmi i wsparcia jego ofiar.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014, 2015r.

Badanie świadomości nt. zagrożenia handlem ludźmi zostało przeprowadzone w 2015 r. na zlecenie MSW. Zostało ono zaprojektowane w sposób umożliwiający identyfikację zmian w świadomości Polaków od 2010 r., kiedy to przeprowadzono pierwsze ogólnopolskie badanie świadomości społecznej.

MSWiA planuje regularne przeprowadzanie badań świadomości społecznej, tak aby stały się one wiarygodnym narzędziem do oceny wpływu działań podnoszących świadomość prowadzonych w Polsce. Raport z badań wskazuje obszary i poszczególne kwestie, na których powinny się koncentrować kolejne działania podnoszące świadomość społeczną. Raport jest dostępny: <http://handelludzmi.eu/hl/struktura-instytucjona/prowadzone-projekt/poprawa-zdolnosc/aktualnosc/6554,Spoeczna-swiadomosc-zagrozen-zwiazanych-z-handlem-ludzmi-i-podejmowaniem-pracy-.html>.

Raport z przeprowadzonego badania został przedstawiony na konferencji prasowej, zorganizowanej z okazji Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi (16.10.2015r.)

Badanie stanowić ma narzędzie pomagające profesjonalistom pracującym w obszarze przeciwdziałania handlowi ludźmi dostosować przyszłe działania informacyjne i edukacyjne do potrzeb. Wyniki badań zostały uwzględnione przez MSWiA przy opracowywaniu ostatecznego kształtu ogólnopolskiej kampanii uświadamiającej.

4.2. Badania ankietowe dot. świadomości zagrożenia zjawiskiem handlu ludźmi przeprowadzone w wybranych szkołach.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: 2013, 2014, 2015 r.

W 2013r. w ramach przeglądu filmów o handlu ludźmi do pracy przymusowej prowadzono także badania ankietowe badające wiedzę o zjawisku handlu ludźmi. Anonimowe ankiety wypełniane były przed projekcjami/zajęciami dla młodzieży. Ankiety zamieszczono także na płycie DVD z materiałami edukacyjnymi dla nauczycieli, oraz na stronie www.handelludzmi.eu.

W latach 2014-2015 przekazywano wypełnione formularze z badań świadomości zagrożenia zjawiskiem handlu ludźmi, które zostały zamieszczone na płycie DVD z materiałami edukacyjnymi.

4.3. Badanie ankietowe dot. świadomości zagrożenia zjawiskiem handlu ludźmi przeprowadzone na wybranych uczelniach wyższych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014, 2015 r.

Departament Polityki Migracyjnej MSWiA podjął decyzję o rezygnacji z przeprowadzenia badań ankietowych w związku z zaplanowaniem i przeprowadzeniem w czerwcu 2015 r. ogólnopolskiego badania „Świadomość zagrożeń związanych z handlem ludźmi i podejmowaniem pracy za granicą”, w ramach realizacji projektu „Poprawa zdolności Polski do walki z handlem ludźmi”, współfinansowanego ze środków Funduszy Norweskich.

Badanie zostało podzielone na dwa moduły. Pierwszy przeprowadzony na reprezentatywnej dla populacji Polski próbie 1005 osób powyżej 15 roku życia, natomiast drugi na próbie 1005 osób w wieku 18-25 lat z województw szczególnie zagrożonych handlem ludźmi ze względu na wysoki poziom migracji zagranicznych i stopę bezrobocia – opolskim, lubuskim i warmińsko-mazurskim. Raport z badania dostępny jest na stronie www.handelludzmi.eu.

5. Organizacja debaty „okrągłego stołu” nt. możliwości i zasadności ustanowienia w Polsce zalecanej w Konwencji Rady Europy przeciwko handlowi ludźmi oraz dyrektywie 2011/36/ instytucji Krajowego Sprawozdawcy ds. Handlu Ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Termin realizacji: 2014 lub 2015 r.

W Polsce toczy się dyskusja o potrzebie powołania niezależnego Sprawozdawcy Krajowego. Została ona zainicjowana przez Ośrodek Badań Handlu Ludźmi Uniwersytetu Warszawskiego, organizatora pierwszej debaty „okrągłego stołu” (01.12.2014 r.) nt. możliwości i podstaw powołania Krajowego Sprawozdawcy, a także konferencji, podsumowującej projekt „Filling the gaps in the system of combating human trafficking in Poland - FIGAS” (09.03.2015r.), która została głównie poświęcona możliwości powołania Krajowego Sprawozdawcy.

W toku debaty zarówno przedstawiciele administracji rządowej, jak i organizacji pozarządowych wyrazili wątpliwości co do zasadności powoływania instytucji Krajowego Sprawozdawcy w Polsce.

Część VI. Współpraca międzynarodowa

1. Wzmocnienie współpracy z instytucjami właściwymi do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk i informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi.

WSPÓŁPRACA Z WIELKĄ BRYTANIĄ

W związku z wejściem w życie ustawy Modern Slavery Act, Ambasada Brytyjska przygotowała w 2015 roku projekt planu działań przeciwko współczesnemu Niewolnictwu przewidzianych dla Polski. W ramach przygotowania do realizacji tych działań w 2015r. zorganizowano kilka spotkań ze stroną brytyjską m.in. 24.06. spotkanie z przedstawicielami Home Office, National Crime Agency, Salvation Army i Ambasady Brytyjskiej w Ministerstwie i 9.11 – spotkanie w Ambasadzie WB w Warszawie.

Również Komenda Główna Policji prowadzi współpracę ze stroną brytyjską. Od podpisania, 12.09.2012r. w Warszawie przez Komendanta Głównego Policji oraz Komendanta *Metropolitan Police Service* porozumienia w sprawie delegowania polskich policjantów do MPS w Londynie w ramach wspólnego, polsko-brytyjskiego projektu dotyczącego zwalczania handlu ludźmi, realizowano współpracę polskich policjantów z partnerem brytyjskim przy wykonywaniu zadań w sprawach związanych ze zwalczaniem przestępczości w zakresie handlu ludźmi, w tym dwumiesięczne oddelegowania do Wielkiej Brytanii, wizyty studyjne przedstawicieli polskich organów ścigania (policji i Straży Granicznej).

Ponadto, w Londynie w dniach 30-31.03.2015r. odbyło się spotkanie z brytyjską Krajową Agencją ds. Przestępczości (NCA), które było rezultatem zaproszenia NCA wystosowanego do Komendy Głównej Policji, którego celem była kwestia pogłębienia współpracy polsko – brytyjskiej w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości handlu ludźmi oraz pedofilii i pornografii dziecięcej.

WSPÓŁPRACA Z HOLANDIĄ

W ramach działań prewencyjnych poświęconych zapobieganiu handlowi ludźmi oraz przestępstwom towarzyszącym temu zjawisku Biuro Prewencji i Ruchu Drogowego KGP nawiązało współpracę partnerską z Policją holenderską. Konsekwencją współpracy była m.in. realizacja projektu w sprawie prewencyjnego zapobiegania handlowi ludźmi „*Twoje bezpieczeństwo – nasza sprawa, praca w Holandii*”. W 2015r. spotkania w ramach realizacji projektu zorganizowano na terenie garnizonów: warmińsko-mazurskiego (Olsztyn, Ełk), dolnośląskiego (Wrocław, Głogów), wielkopolskiego (Szamotuły, Koło), lubuskiego (Gorzów Wielkopolski), łódzkiego (Łódź, Bełchatów, Piotrków Trybunalski), śląskiego (Katowice, Racibórz, Lubliniec, Bieruń), podlaskiego (Białystok, Suwałki, Grajewo, Mońki, Bielsk Podlaski) oraz zachodniopomorskiego (Szczecin).

KWP w Lublinie nawiązała współpracę z National Netherlands Police Headquarters, obejmującą:

- działania zapobiegające handlowi ludźmi, głównie pracy przymusowej,
- współpracę operacyjną oraz prewencyjną pomiędzy KWP Lublin oraz National Netherlands Police Headquarters.

Projekt był realizowany od września 2014r. do końca 2015r.

PROJEKT TACT

Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi jest również partnerem Międzynarodowej Organizacji do Spraw Migracji Biura w Warszawie w ramach projektu TACT (Transnational Action - Safe and sustainable return and reintegration for Victims of Trafficking returning from France, Greece, Italy, Poland and Spain to priority countries Albania, Morocco and Ukraine) finansowanego z Europejskiego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (AMIF). Projekt został zainicjowany w maju 2015 r. i będzie realizowany do października 2016 r. Projekt zakłada osiągnięcie następujących rezultatów:

- zwiększenie wiedzy i kompetencji przedstawicieli instytucji krajów priorytetowych, co będzie miało bezpośrednie przełożenie na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i zwiększenia trwałości procesu reintegracji ofiar handlu ludźmi w ich miejscach zamieszkania po powrocie (szczególnie dot. dzieci - ofiar handlu ludźmi);
- ustanowienie (lub wzmocnienie) mechanizmu współpracy w zakresie bezpiecznego powrotu i reintegracji ofiar handlu ludźmi w krajach priorytetowych;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej (w tym usprawnienie wymiany informacji i doświadczeń) pomiędzy właściwymi instytucjami z 5 PCz UE i 3 państw priorytetowych;
- zapewnienie wsparcia albańskim, marokańskim i ukraińskim ofiarom handlu ludźmi powracającym z 5 PCz UE w reintegracji w krajach pochodzenia, a przez to ograniczenie ryzyka rewiktylizacji tych osób.

1.1. Organizacja spotkań eksperckich poświęconych wzmocnieniu współpracy w przeciwdziałaniu handlowi ludźmi z przedstawicielami państw Partnerstwa Wschodniego

[Odpowiedzialni za realizację:](#) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

[Termin realizacji:](#) 2013, 2014, 2015 r.

PANEL PARTNERSTWA WSCHODNIEGO

W dniach 21-22.05.2013 r. w Warszawie w ramach ustanowionego Panelu Partnerstwa Wschodniego ds. Migracji i Azylu odbyło się spotkanie eksperckie na temat ofiar handlu ludźmi (the Expert Workshop on Victims of THB in the framework of the Eastern Partnership Panel on Migration and Asylum). Organizatorem spotkania była Komisja Europejska we współpracy z Polską i Armenią. Ze strony Państw Partnerstwa (PC) w warsztatach udział wzięli przedstawiciele Armenii, Azerbejdżanu, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy. Z kolei uczestnikami ze strony Państw Członkowskich (MS) byli przedstawiciele Austrii, Belgii, Francji, Niemiec, Węgier, Irlandii, Polski, Rumunii, Szwecji, Holandii oraz Wielkiej Brytanii. Ponadto, w spotkaniu uczestniczyli eksperci zajmujący się problematyką handlu ludźmi reprezentujący instytucje międzynarodowe (IOM, UNHCR, CBS, ICMPD, ECPAT) oraz organizacje pozarządowe (z Polski: Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”,

Stowarzyszenie PoMOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej, Fundacja Dzieci Niczyje, z Niemiec: KOK, z Belgii: Pag-asa).

Warsztaty wykazały, że ochrona ofiar przestępstwa handlu ludźmi jest wyzwaniem i priorytetem zarówno w państwach pochodzenia, tj. w szczególności w Państwach Partnerstwa, jak i państwach tranzytu lub wykorzystania, tj. głównie Państwach Członkowskich.

Ponadto, 25.11.2014r. miała miejsce w Warszawie, w MSW i innych instytucjach odpowiedzialnych za wsparcie ofiar, wizyta studyjna przedstawicieli służb publicznych i organizacji pozarządowych z Białorusi w ramach projektu „USAid – ustanowienie i wzmocnienie krajowych mechanizmów referencyjnych”.

WSPÓŁPRACA Z POLSKIM CZERWONYM KRZYŻEM

27.11.2014 r., w Biurze Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża w Warszawie, odbyło się seminarium „Handel ludźmi w Polsce w kontekście ostatnich wydarzeń na Ukrainie – diagnoza sytuacji, wzmocnienie współpracy i analiza wyzwań”.

Seminarium to element projektu realizowanego przez PCK we współpracy z Międzynarodową Federacją Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy (IFRC). W seminarium, realizowanym we współpracy z Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”, uczestniczyło 50 osób, w tym przedstawiciele Ambasady Ukrainy w RP, Departamentu Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, Międzynarodowej Organizacji do Spraw Migracji, Urzędu ds. Cudzoziemców, UNHCR, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Prokuratury Generalnej, Departamentu Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jak również reprezentanci administracji samorządowej oraz innych organizacji pozarządowych.

Uzupełnieniem seminarium był przeprowadzony 28.11.2014 r. warsztat o tematyce handlu ludźmi dla pracowników Polskiego Czerwonego Krzyża.

1.2. Organizacja przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym z udziałem krajów docelowych, tranzytowych i pochodzenia ofiar handlu ludźmi.

[Odpowiedzialni za realizację:](#) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

[Termin realizacji:](#) 2013, 2014, 2015 r.

PUTTING RANTSEV INTO PRACTICE

W dniach 16-18.04.2013 r. w Amsterdamie w ramach projektu pn. „Putting Rantsev into Practice – Strengthening multidisciplinary operational cooperation to fight trafficking in human beings” realizowanego przez Ministerstwo Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości Holandii we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych RP oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych Cypru zorganizowano międzynarodową konferencję dla ponad 200 ekspertów (funkcjonariuszy policji, straży granicznej, instytucji imigracyjnych, prokuratorów, inspektorów pracy oraz przedstawicieli administracji odpowiedzialnych za problematykę zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi) Państw Członkowskich Unii Europejskiej.

COCON

28.10.2013 r. w Wilnie podczas Prezydencji Litwy w Radzie UE odbyło się spotkanie grupy roboczej Rady Unii Europejskiej ds. Konsularnych (COCON). Podczas seminarium delegatka Departamentu Konsularnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych przedstawiła prezentację pt. „Best practices of the Polish consular services with respect to the fight with THB”, dotyczącą najlepszych praktyk polskich służb konsularnych w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi i pomocy ofiarom.

PIERWSZEŃSTWO DLA OFIAR

W dniach 26-27.11.2013 r. w Warszawie odbyła się konferencja na temat ochrony i promowania praw ofiar handlu ludźmi „Pierwszeństwo dla ofiar”, zorganizowana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przy wsparciu warszawskiego biura Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji. W wydarzeniu wzięło udział ponad 200 ekspertów (przedstawiciele administracji, organizacji pozarządowych i organizacji międzynarodowych) pochodzących z blisko 30 państw – zarówno z krajów pochodzenia, krajów tranzytu, jak i krajów docelowych ofiar handlu ludźmi. Konferencja została zorganizowana dzięki wsparciu z Funduszu Współpracy Bilateralnej Norweskiego Mechanizmu Finansowego w partnerstwie z rządami Islandii, Lichtensteinu i Norwegii, Radą Europy oraz Międzynarodową Organizacją ds. Migracji. Wydarzenie miało na celu wymianę doświadczeń, poglądów i pomysłów dotyczących realizacji praw ofiar handlu ludźmi.

KONFERENCJA EUROPEJSKIEJ SIECI MIGRACYJNEJ

28.11.2013 r. w siedzibie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie została zorganizowana szósta konferencja Krajowej Sieci Migracyjnej „Identyfikacja grup wrażliwych oraz organizacja systemu recepcji osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce”. Konferencja została w całości poświęcona problematyce recepcji cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce oraz identyfikacji grup wrażliwych, zwłaszcza zaś potencjalnych ofiar handlu ludźmi. W wyniku spotkania została dokonana ocena obowiązujących procedur oraz planowanych działań.

WSPÓŁPRACA Z BUŁGARIĄ

W 2014 r. zawarta została umowa partnerska na realizację projektu z Bułgarią pn. „Increasing the effectiveness of referral, support, protection and reintegration of victims of THB, through the practical application of the Transnational Mechanism”, współfinansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014.

Natomiast, w ramach projektu „Współpraca i kompetencja kluczem do skutecznej walki z handlem ludźmi”, współfinansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, zorganizowana została w 2015r. wizyta studyjna w Bułgarii. Celem wizyty, w której obok przedstawiciele warszawskiego biura IOM udział wzięli przedstawiciele MSWiA oraz Komendy Głównej Straży Granicznej, było zapoznanie się z funkcjonującym w Bułgarii mechanizmem wsparcia i ochrony powracających ofiar oraz nawiązanie współpracy pomiędzy polskimi i bułgarskimi instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie /zwalczanie handlu ludźmi oraz pomoc jego ofiarom. W trakcie wizyty

odwiedzono również dwie beneficjentki programu dobrowolnych powrotów, uznane na terytorium RP jako ofiary handlu ludźmi, które w 2015 skorzystały z Programu pomocy w dobrowolnym powrocie i reintegracji.

Ponadto, w ramach tego projektu;

- zrealizowano cykl trzech szkoleń w placówkach Straży Granicznej w Krakowie, Raciborzu i Wrocławiu dla 66 funkcjonariuszy Program szkoleń kładł nacisk na rozpoznawanie handlu ludźmi, rozróżnienie między pracą przymusową a łamaniem praw pracowniczych oraz funkcjonowanie systemu wsparcia i form współpracy instytucjonalnej;
- przewidziane jest stworzenie Interaktywnej Aplikacji Szkoleniowej (IAS) - w grudniu 2015r. IOM rozpisała konkurs ofert na stworzenie aplikacji, w formie interaktywnego filmu, umożliwiającej osobom korzystającym aktywne uczestnictwo w symulacjach sytuacji związanych z handlem ludźmi oraz nabywanie umiejętności przydatnych w rzeczywistych kontakcie z potencjalnymi ofiarami.

WSPÓŁPRACA Z POLSKIM CZERWONYM KRZYŻEM

W dniach 18-20.11.2015 r. Polski Czerwony Krzyż zorganizował spotkanie Europejskiej Sieci Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża zajmującej się tematyką handlu ludźmi. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSW(iA), Komendy Głównej Straży Granicznej i Urzędu ds. Cudzoziemców, którzy opowiedzieli o krajowych planach działań przeciwko handlowi ludźmi, zwalczaniu przestępczości handlu ludźmi oraz o identyfikacji ofiar tego procederu w procedurze uchodźczej.

RADA PAŃSTW MORZA BAŁTYCKIEGO

Przedstawiciel MSWiA uczestniczy w pracach Grupy Zadaniowej Rady Państw Morza Bałtyckiego ds. Handlu Ludźmi (TF-THB CBSS).

W wyniku prac TF-THB CBSS na konferencji "How to Enhance Assistance to Victims of Human Trafficking in the Baltic Sea Region", która odbyła się w dniu 19.03.2014 r. w Helsinkach powstały i zostały opublikowane rekomendacje „Jak Wzmocnić Wsparcie Udzielane Ofiarom Handlu Ludźmi w Regionie Morza Bałtyckiego”.

W połowie 2015r. Polska przejęła prezydencję w Radzie Państw Morza Bałtyckiego. 14.10.2015 r. zorganizowała w Warszawie spotkanie TF-THB CBSS, na którym przedstawiciele Polski przedstawili aktualną sytuację w zakresie zjawiska handlu ludźmi, a także podzielili się najlepszymi w dziedzinie działań prewencyjnych i zwiększających świadomość handlu ludźmi, obowiązujących standardów bezpiecznego schronienia dla ofiar handlu ludźmi oraz zasadami pracy *case-managera* z ofiarą handlu ludźmi. Kolejne dwa spotkania planowane są na 2016 r.

Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Polityki Migracyjnej MSW aktywnie uczestniczył w projekcie „ADSTRINGO – Przeciwdziałanie handlowi ludźmi do pracy przymusowej poprzez usprawnienie współpracy, diagnozę problemów i wzmocnienie systemowego podejścia”. Projekt ten był realizowany przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM), Europejski Instytut Zapobiegania i Kontroli Przestępczości (HEUNI) we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrz-

nych Republiki Litewskiej, Uniwersytetem w Tartu, Estonia oraz Grupą Zadaniową ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego (CBSS TF-THB). Dodatkowy moduł projektu – „ADSTRINGO – Polska i Rosja” był realizowany przez Grupę Zadaniową ds. Handlu Ludźmi Rady Państw Morza Bałtyckiego przy wsparciu finansowym Instytutu Szwedzkiego.

W ramach tego projektu w 2014r. odbyło się 5 spotkań regionalnych, a 9.10. w Warszawie miała miejsce konferencja krajowa „Odpowiedzialny biznes i współpraca instytucjonalna – przeciwdziałanie handlowi ludźmi, pracy przymusowej i łamaniu praw pracowniczych migrantów”. Na spotkaniu zostały przedstawione zalecenia, dla państw i przedsiębiorstw.

Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSW był partnerem projektu „Strengthening the Role of Municipalities in the Work against Trafficking in Human Beings in the Baltic Sea Region”, realizowanego przez Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Łotwy. Projekt trwał w okresie 01.11.2014 r. - 31.10.2015 r. i był kontynuacją działań, podejmowanych przez TF-THB CBSS w latach ubiegłych m.in. w ramach projektów ADSTRINGO oraz DEFLECT.

Głównym celem przedsięwzięcia było wzmocnienie kompetencji regionalnych władz w walce z handlem ludźmi w poszczególnych państwach członkowskich Rady Państw Morza Bałtyckiego.

W ramach projektu przeprowadzono następujące zadania:

- dokonano oceny kompetencji oraz roli lokalnych władz w ramach krajowego systemu wsparcia ofiar handlu ludźmi w poszczególnych państwach członkowskich;
- zorganizowano dwudniową konferencję poświęconą (która odbyła się w Rydze w dn. 19 – 20.05.2015 r.);
- opracowano wskazówki do wykorzystania w poszczególnych państwach członkowskich.

Wszystkie powyższe działania zostały zrealizowane we współpracy z polskim partnerem (MSW) i wybranymi jednostkami regionalnymi (Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, Stowarzyszenia Po-MOC w Katowicach i Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w Krakowie).

RADA EUROPY

15.04.2014 r. w Warszawie odbyła się debata okrągłego stołu, będąca kontynuacją działań krajowych w odniesieniu do raportu Grupy ekspertów do spraw działań przeciwko handlowi ludźmi (GRETA) i rekomendacji Komitetu Stron w zakresie implementacji przez Polskę Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi.

Debata została zorganizowana z inicjatywy Rady Europy przy wsparciu Biura Rady Europy w Warszawie i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Celem spotkania była dyskusja nad sposobami realizacji rekomendacji, które powstały w wyniku procedury oceny Polski jako Państwa-Strony ww. Konwencji, obejmującej m.in. wizytę w Polsce GRETA w kwietniu 2012 r.

W wyniku tych spotkań powstał raport wraz z rekomendacjami, który został przedstawiony Komitetowi Stron (*Committee of the Parties*).

W drugiej połowie 2015 r. rozpoczął się II etap ewaluacji wdrażania rekomendacji GRETA. Zaangażowane instytucje brały udział w opracowaniu informacji dla Rady Europy w formie odpowiedzi na kwestionariusz przekazany przez GRETA, które zostały przekazane w lutym 2016 roku.

WSPÓŁPRACA W RAMACH UNII EUROPEJSKIEJ

W dniach 13-14.03.2014 r. pani Myria Vassiliadou, Koordynator Unii Europejskiej ds. Handlu Ludźmi złożyła wizytę w Polsce. Omówiono kwestię pełnej, praktycznej implementacji prawa unijnego, tj. *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW*, jak również znaczenie *Strategii UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016*.

Ponadto, przedstawiciele Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi MSW biorą udział w spotkaniach Nieformalnej Sieci Krajowych Sprawozdawców/Mechanizmów Ekwiwalentnych ds. Handlu Ludźmi – 13-14.03.2013 r. 2-3.10.2013 r., 17-18.10.2013 r., 6-7.05.2014 r., 20-21.10.2014 r., 9-10.06.2015 r., 19-20.10.2015 r. w Brukseli.

Polska jest także zobowiązana do przedstawiania raportów z implementacji ww. Dyrektywy – Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, przy współpracy innych zaangażowanych instytucji, przygotował taki raport w 2014r. (część V p.1).

W ramach prezydencji holenderskiej w Radzie Unii Europejskiej w I połowie 2016 r., już w 2015 r. podjęty został przez stronę holenderską temat przeciwdziałania i zwalczania handlu ludźmi do pracy przymusowej pod hasłem „Multidyscyplinarna współpraca w walce z handlem ludźmi do pracy przymusowej”. W maju 2015 r. odbyło się spotkanie eksperckie, które zainicjowało proces przygotowania podręcznika nt. takiej współpracy.

EUCPN

Polska jest członkiem **Europejskiej Sieci Zapobiegania Przemocy (EUCPN)**, która została ustanowiona decyzją Rady 2001/427/WSiSW (uchylonej decyzją Rady 2009/902/WSiSW) do promowania działań z dziedziny zapobiegania przestępczości oraz zapewnienia środków umożliwiających dzielenie się cennymi praktykami w ramach Unii Europejskiej.

W 2014 r. w ramach EUCPN zorganizowano konkurs Europejskiej Nagrody w dziedzinie Zapobiegania Przemocy (ECPA). Tematem ECPA oraz Konferencji Dobrych Praktyk w 2014 r. było „Zapobieganie handlu ludźmi”. Polska zgłosiła projekt „Nie każdy pociąg jedzie do Hollywood” Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie, który - w ocenie Komisji - najlepiej wpisał się w temat konkursu ECPA. Projekt z Polski otrzymał jedno z dwóch wyróżnień specjalnych, przyznanych przez Jury. Komisja uhonorowała polski projekt specjalnym certyfikatem za innowacyjność projektu, a także propagowanie wiedzy na temat handlu ludźmi w różnych środowiskach np. pedagogów, nauczycieli, rodziców.

Przedstawiciel Polski w EUCPN zgłosił do Programu Pracy EUCPN na rok 2015 projekt: „Poprawa zdolności Polski do walki z handlem ludźmi”. Projekt został umieszczony na stronie internetowej Sieci jako jeden z priorytetowo realizowanych projektów EUCPN przez Polskę. To działanie przyczyniło się do promocji projektu wśród Państw członkowskich Sieci.

EMPACT

Komenda Główna Policji prowadzi współpracę w ramach EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats – Europejska Multidyscyplinarna Platforma Przeciwko Zagrożeniu Przeszecznością). Współpraca w ramach EMPACT THB (Handel Ludźmi) obejmuje realizację zadań wyznaczonych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji i stanowi element Polityki Bezpieczeństwa UE na lata 2014-2017. Do wymiernych efektów udziału w projekcie EMPACT THB należy zaliczyć udział w operacjach krypt. „Archimedes” (2014 r.) i „Blue Amber” (2015 r.), w której uczestniczyły wszystkie jednostki wojewódzkie Policji.

ORGANIZACJA BEZPIECZEŃSTWA I WSPÓŁPACY W EUROPIE

Przedstawiciele Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi biorą udział w corocznych spotkaniach Sojuszu OBWE przeciwko Handlowi Ludźmi, a także w 2015r. przygotowali raport nt. aktualnej sytuacji handlu ludźmi w Polsce.

FINANSOWANIE REALIZACJI DZIAŁAŃ

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (i Administracji) na realizację zadań przewidzianych w „Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015” zabezpieczyło w budżecie państwa:

- na 2013 rok środki finansowe w wysokości 135 000 PLN na bieżącą realizację zadań oraz 1 mln PLN na realizację zadania publicznego pn. „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi” (Część II, pkt 7 KPD). Łącznie w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na rok 2013 zabezpieczono środki finansowe w wysokości 1 135 000 PLN (zgodnie z ustawą budżetową na rok 2013).
- na 2014 rok środki finansowe w wysokości 135 000 PLN na bieżącą realizację zadań oraz 1 mln PLN na realizację zadania publicznego pn. „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi”.

Ponadto, na realizację projektów realizowanych przez IOM w partnerstwie z MSW, Ministerstwo wydatkowało następujące środki (w ramach Programu Ogólnego Solidarność - Europejskiego Funduszu na Rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich): 135 000 PLN na realizację projektu „Prawa migrantów” oraz 125 000 PLN na realizację projektu pn. „Prawa migrantów 2”.

- na 2015 rok środki finansowe w wysokości 135 000 PLN na bieżącą realizację zadań oraz 1 100 000 PLN na realizację zadania publicznego pn. „Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi”.

Ponadto, na realizację projektu pn. „Prawa migrantów 2” realizowanego przez IOM w partnerstwie z MSW/MSWiA, Ministerstwo wydatkowało środki 265 391 PLN (w ramach Programu Ogólnego Solidarność - Europejskiego Funduszu na Rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich).

Jednocześnie na realizację projektów predefiniowanych pn. „Poprawa współpracy w zakresie krajowych struktur powołanych do walki z handlem ludźmi” i „Poprawa zdolności Polski do walki z handlem ludźmi”, współfinansowanych w ramach NMF 2009-2014, MSW/MSWiA zabezpieczyło środki finansowe jako udział budżetu państwa w wysokości 369 000 PLN (tj. 15% wartości budżetu projektów).

Ministerstwo (Rodziny), Pracy i Polityki Społecznej zaplanowało na realizację zadań przewidzianych w „Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013-2015” – szkoleń dla pracowników pomocy społecznej:

- w 2013r. – 40 720 PLN,
- w 2014r. – 34 076 PLN,
- w 2015r. – 77 448 PLN.